Twee jaar bouwen aan de toekomst door en voor statushouders in Maassluis, Vlaardingen en Schiedam

de maat werk plaats

Dit project is mede mogelijk gemaakt door het Fonds voor asiel, migratie en integratie

Inhoud

Het project 06
Het proces 28
Het eindresultaat 74

Hoe drie gemeenten leren hoe je statushouders écht op weg helpt in hun nieuwe thuisland

"Het oude inburgeringsbeleid heeft gefaald. In Vlaardingen leven veel statushouders in isolement. Je wilt dat mensen zich kunnen ontplooien, dat ze van waarde kunnen zijn in hun nieuwe thuisland", vertelt wethouder Jacky Silos. Haar Maassluise collega Sjoerd Kuiper vult aan: "Ik zie veel te veel statushouders die onvoldoende tot hun recht komen, nog te vaak werkloos blijven, te vaak in armoede leven en gebrekkig integreren. We zien steeds beter waardoor dat komt. Ik vind dat we als gemeenten met een brede, meer integrale blik naar deze mensen moeten kijken, in hun belang, voor hun kinderen, maar ook van onze samenleving als geheel."

Statushouders zijn sinds 2013 zélf verantwoordelijk voor hun inburgering; gevolg is dat ze zelf de wettelijk verplichte inburgeringscursus moeten inkopen. Ze zijn de taal amper machtig, weten niet hoe het in Nederland is georganiseerd en kunnen de financiële gevolgen van hun keuze slecht of helemaal niet overzien. DUO, de uitvoerder van de huidige Wet inburgering, beheert hun inburgeringsbudget en legt boetes op, of vordert zelfs het gehele inburgeringsbudget terug bij onvoldoende of te laat behaald resultaat. In veel gevallen leidt dit tot financiële problemen of zelfs schulden. Ook zorgt het leenstelsel er vaak voor dat mensen onder het eigen niveau presteren – de inburgeraars gaan voor zeker, want ze moeten alles binnen drie jaar halen – en het lokt een aanbod van duurdere cursussen uit. Bovendien laten inburgeringscursussen zich vaak slecht combineren met betaald of vrijwilligerswerk. Een grote groep inburgeraars haalt, ondanks aantoonbare inspanningen, het inburgeringsexamen niet. Dit leidt in de praktijk dan weer tot ontheffing van de inburgeringsplicht. Met als resultaat dat mensen na een frustrerend traject de taal onvoldoende beheersen om op eigen kracht een goede toekomst in Nederland op te bouwen.

De STALKer-methode
Stimuleren van de Talenten met Aandacht voor het Lerend vermogen van de Kandidaat.

We hebben ervaren dat investeren in vertrouwen tot betere resultaten leidt. Dat inzicht gaat enorm helpen als Stroomopwaarts de nieuwe Wet inburgering gaat uitvoeren voor Maassluis, Vlaardingen en Schiedam.

Duncan Ruseler Wethouder gemeente Schiedam

Jacky Silos: “Veel dingen die wij met de paplepel ingegoten hebben gekregen, zijn helemaal nieuw voor de statushouders. Daarnaast leren zij in inburgeringstrajecten allerlei dingen die niet relevant zijn voor hun dagelijks leven. Bijvoorbeeld woordjes waar je in de praktijk niets aan hebt, zoals namen van dieren en bomen. Bij De Maatwerkplaats komen zaken aan de orde waar ze wél iets aan hebben.” Sjoerd Kuiper: “We hebben geleerd dat sommige mensen echt méér begeleiding nodig hebben dan ze nu krijgen. Dan heb ik het over zelfredzaamheid en dus niet over taal en inburgering. Ik heb als ideaal: betaald werk voor iedereen. Maar soms is dat niet haalbaar. Dan is het grote winst als mensen zelfredzaam zijn, meedoen, onder de mensen komen, de Nederlandse taal gebruiken en een bijdrage leveren op een andere manier.”

In 2018 kondigt minister Koolmees van Sociale zaken en werkgelegenheid een nieuw inburgeringstelsel aan, waarin maatwerk en hulp aan de inburgeraar centraal staat. Wethouder Kuiper: “Gelukkig nemen we afscheid van de oude wet. Die was gebaseerd op een naïeve en ideologisch gedreven vooronderstelling over zelfredzaamheid. Het liberale adagium ‘succes is een keuze’ staat te ver af van de dagelijkse, complexe werkelijkheid.”

Ook in 2018 oordeelt de Nationale Ombudsman in zijn onderzoek ‘Een valse start’ (www.nationaleombudsman.nl/onderzoeken/2018065-onderzoek-naar-behoorlijke-inburgering) dat de aangekondigde stelselherziening niet voldoende is. Hulp en ‘maatwerk’ zijn in de praktijk afhankelijk van de manier waarop de overheid haar ‘dienstverlening’ inricht. Centraal staan ‘de regels’ en een zeer nauwe om niet te zeggende benauwende uitleg ervan, terwijl inburgeraars gebaat zijn bij een persoonlijke aanpak, aldus de Ombudsman. Daartoe moet het hele begrip ‘dienstverlening’ door overheidsorganisaties op de schop. Ambtenaren moeten daar vertrouwen en ruimte voor krijgen; opnieuw alles vastleggen in procedures en regels helpt daar niet bij. En ook in de uitvoering moet volgen de Ombudsman een omslag komen van handhavend en bestraffend naar faciliterend en motiverend gedrag. In De Maatwerkplaats is volop met deze andere manier van werken geëxperimenteerd.

Jacky Silos: “De coaches, docenten en werkleermeesters respecteren de deelnemers op hun eigen niveau, zonder ze als kinderen te behandelen. Ze werken veel meer vanuit hún belevingswereld, zodat de deelnemers daadwerkelijk een stap zetten in participatie, in taalbevordering, en in het ontmoeten van mensen. Dat is een zeer waardevol resultaat van De Maatwerkplaats. Want het opent de weg naar bijvoorbeeld vrijwilligerswerk, een betaalde baan misschien of gewoon, dat ze hier gelukkig kunnen zijn.”

Wethouder Duncan Ruseler van Schiedam: “Met alle ervaringen vanuit De Maatwerkplaats voeden we ons Regionaal participatiebedrijf Stroomopwaarts MVS. Dat kan gaan om inhoudelijke lesprogramma’s, taalonderwijs, het succes van werken met coaches of het inzetten van samenwerkingspartijen. Om er één ding uit te pikken: we hebben ervaren dat investeren in vertrouwen tot betere resultaten leidt. Dat inzicht gaat enorm helpen als Stroomopwaarts de nieuwe Wet inburgering gaat uitvoeren voor Maassluis, Vlaardingen en Schiedam.”

“In De Maatwerkplaats hebben we kunnen oefenen met de nieuwe wet inburgering die op 1 januari 2022 in werking treedt. Je moet mensen nooit afschrijven omdat het ingewikkeld is; je bent wat mij betreft verplicht om te kijken hoever je wél kunt komen”, besluit Sjoerd Kuiper.

Bezoek van de Vlaardingse wethouder Jacky Silos aan een taalles

het project

Deelnemers en doelstelling van het project De Maatwerkplaats

De Maatwerkplaats is een publiek-privaat samenwerkingsproject van de gemeenten Maassluis, Vlaardingen en Schiedam, het regionaal participatiebedrijf Stroomopwaarts MVS, Stichting Novum NL, Nextworker, De Beroepentuin en Rijnmond-Bouw.

De gemeente Schiedam heeft voor dit project als penvoerder Europese subsidie aangevraagd bij het fonds Asiel, Migratie en Integratie (AMIF). In augustus 2019 is de aangevraagde subsidie voorlopig toegekend; de betrokken gemeenten nemen zelf een kwart van de projectkosten voor hun rekening (€ 250.000). Na afloop van het project bepaalt de uitvoerder van de AMIF-regeling (de dienst Uitvoering van beleid van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid) op basis van de werkelijk gemaakte kosten hoeveel subsidie ze definitief toekent.

Voor Europa/AMIF is het van belang dat het project de participatie en integratie van statushouders in de Nederlandse maatschappij bevordert. De AMIF-regeling heeft tot doel dat de statushouder:

- Verbinding maakt met de Nederlandse maatschappij
- Meer zelf kan
- Meer zijn eigen weg vindt door kennis van de Nederlandse maatschappij en cultuur
- Het eigen sociale netwerk vergroot door grotere deelname aan sociale activiteiten en zo meer mensen leert kennen.

Het hoofddoel van de Nederlandse Participatiewet is uitstroom naar werk. Dit is dus niet het hoofddoel van het project De Maatwerkplaats. De doelen van De Maatwerkplaats liggen tussen de Europese visie op integratie en participatie en de Participatiewet in.

Het project De Maatwerkplaats levert een methodiek op die invulling geeft aan de vier doelstellingen van de AMIF-regeling. De Maatwerkplaats versnelt het proces van integratie en participatie en onderkent belemmeringen, faciliteert en initieert oplossingen. De methodiek zorg voor een versnelde taalontwikkeling, een bredere oriëntatie op Nederland en het opdoen van werkervaring in een veilige omgeving. Hierdoor zullen de statushouders de arbeidsmarkt sneller betreden of de afstand daartoe wordt kleiner.

Het project bevordert in twee jaar tijd de integratie en participatie van statushouders die tussen 2013 en 2018 in Nederland een verblijfsvergunning hebben gekregen. Doelen in cijfers:

- 250 Statushouders starten een traject bij De Maatwerkplaats
- 200 worden begeleid bij het vergroten van hun integratie en participatie
- 200 statushouders ronden tenminste één activiteit af.

Oefenen in de geest van de nieuwe wet

Schiedam heeft sinds 2018 een plek – het Trefpunt – waar statushouders elkaar kunnen ontmoeten; de gemeente zorgt dat elke statushouder een coach heeft. De functie van coach binnen De Maatwerkplaats is hierop geïnspireerd. Beleidsadviseur Cobi van der Beek: “We wisten dat er een hele grote groep statushouders bestaat die de afgelopen jaren om zo te zeggen ‘verwaarloosd’ is. Dus we waren meteen enthousiast toen onze projectleider van het Trefpunt vertelde over Europese subsidie om juist deze mensen extra aandacht te geven. Perfect om dit samen met Maassluis, Vlaardingen en Stroomopwaarts op te pakken. De drie gemeenten zouden dan wel een kwart van de kosten moeten dragen, in de verwachting dat die investering uiteindelijk oplevert. Immers, alle mensen die je vooruithelpt, kosten niet alleen minder, ze gaan ook sneller bijdragen aan onze samenleving.”

De drie gemeenten hebben ervaren hoe lastig het is om statushouders met grote afstand tot de arbeidsmarkt te laten participeren, vertelt Marjon van der Meer, accounthouder statushouders van de gemeente Vlaardingen. “Daarom bood het project De Maatwerkplaats een mooie kans om te oefenen met de nieuwe inburgeringswet die in 2022 is ingevoerd. Hoe ga je alles organiseren, wat en wie zijn nodig om die participatie te laten slagen en hoe kunnen we de groeiende ‘ondertussengroep’ goed helpen? In De Maatwerkplaats konden we oefenen met de nieuwe werkwijze en daaruit lering trekken. Kelly Gibcus, beleidsadviseur in Maassluis, ziet dat ook zo: “Oefenen in de geest van de nieuwe wet, dat was inderdaad een mooie kans. En in de praktijk hebben we gezien dat De Maatwerkplaats het netwerk van organisaties die bij statushouders betrokken zijn, verder heeft versterkt.”

Terugkijkend ziet Cobi dat de coaches van De Maatwerkplaats nadrukkelijk die verbinding hebben gezocht. “Dat is goed. We wilden eigenlijk netwerkbijeenkomsten organiseren voor alle mogelijke partners – denk aan KLiK Vrijwilligers, de Voedselbank, de bibliotheek, Vluchtelingenwerk – maar dat kon door COVID-19 niet doorgaan. Uit het feit dat deze organisaties wel een actieve rol hebben gespeeld in de lessen voor de statushouders, bewijst dat ze het project belangrijk vinden.”

De ondertussengroep

Statushouders die tussen 1 januari 2013 en 31 december 2021 een verblijfsvergunning in Nederland hebben gekregen, vallen in de ‘ondertussengroep’.

Voor 2013 (de oude Wet inburgering) waren gemeenten verantwoordelijk voor de inkoop van taalonderwijs en het aanbieden van lessen aan statushouders. Vanaf 2013 legde de huidige wet Inburgering deze verantwoordelijkheid bij de statushouders zelf. Daardoor zijn een hoop misstanden in het taalonderwijs ontstaan, naast andere problemen met integratie en participatie van de vluchtelingen. Sinds 2019 wordt gepraat over hoe het anders moet. De invoering van de nieuwe Wet inburgering is keer op keer uitgesteld. In januari 2022 is het dan eindelijk zo ver. Gemeenten moeten dan onder andere zelf weer taalonderwijs inkopen.

Vanwege het telkens uitstellen van de invoering van de nieuwe wet hebben gemeenten gezegd: we zijn klaar voor de nieuwe aanpak en de groep mensen die nu niet goed integreren wordt almaar groter. Kunnen we niet in afwachting van de nieuwe wet ondertussen met hen aan de slag? Het Rijk heeft als antwoord daarop extra middelen aan de gemeenten beschikbaar gesteld. Stroomopwaarts heeft namens Maassluis, Vlaardingen en Schiedam dit geld kunnen gebruiken voor de begeleiding van inburgeraars die nog onder de huidige wet instromen.

De Europese subsidie stelde deze drie gemeenten in staat om een nog grotere groep een speciaal traject aan te bieden: De Maatwerkplaats.

Marjon van der Meer

Accounthouder statushouders
gemeente Vlaardingen

Kelly vindt De Maatwerkplaats voor statushouders ook een mooie opstap om ervaring op te doen met werken, met de Nederlandse taal en om in contact komen met nieuwe mensen en zo te leren hoe we in Nederland met elkaar omgaan. Beleidsadviseur Deborah de Lange, vanuit participatiebedrijf Stroomopwaarts betrokken bij alle voorbereidingen voor 2022, ziet een belangrijk verschil tussen de nieuwe wet en de inburgeringswet uit 2013. “Als mensen de afgelopen jaren de taal niet konden leren, om wat voor reden dan ook, kregen ze ontheffing. Maar als je geen Nederlands spreekt, kun je niet of onvoldoende meekomen in onze samenleving. Straks, met de nieuwe wet, ben je er niet met een inspanningsverplichting. Mensen krijgen alleen nog ontheffing als er een medische reden is.”

De ervaringen met De Maatwerkplaats maken duidelijk dat de Wet inburgering uit 2013 feitelijk statushouders in Nederland aan hun lot heeft overgelaten. De huidige wet noemt nergens de regierol. “Terwijl”, zo zegt Marjon, “deze mensen écht intensieve ondersteuning nodig hebben. Gelukkig voorziet de nieuwe wet in verplichte begeleiding voor alle leefgebieden. Want de gewenste zelfredzaamheid is gewoon erg lastig; ze hebben moeite met leren, sommigen zijn analfabeet in hun moedertaal. Soms kunnen ze hun eigen naam niet schrijven en ondertekenen ze dus officiële stukken met een kruisje. Dat is wel triest, zeker in onze samenleving waar alles steeds sneller en digitaler wordt.”

Voor Stroomopwaarts is De Maatwerkplaats een proeftuin, ziet Deborah. “Waar we veel inzichten hebben opgedaan waarbij statushouders straks bij de uitvoering van de nieuwe wet baat hebben. Ik denk even aan de ontwikkelde methodiek, wat werkt wel en wat niet, de meerwaarde van coaches die dezelfde cultuur hebben en dezelfde taal spreken als de inburgeraars en dat verschillende subgroepen een eigen benadering nodig hebben.” Marjon vult Deborah aan: “En dat individuele aandacht dus loont. Ik hoop van harte dat Stroomopwaarts volgend jaar van onze gemeenten voldoende uren en dus mensen krijgt, zodat het net zoals De Maatwerkplaats kan gaan werken. Dat zal niet één twee drie geregeld zijn, het is een enorme verandering voor Stroomopwaarts. Maar de statushouders verdienen het. Er is gewoon heel veel winst te behalen als zij, bij binnenkomst, een eigen coach krijgen die hen vastpakt en vasthoudt.“ “Het is sowieso belangrijk dat ze een aanspreekpunt hebben in plaats van vier of vijf mensen om hen heen die zich tegen hen aan bemoeien“, concludeert Kelly.

Cobi is blij met de resultaten van De Maatwerkplaats. “Door corona kon ik helaas geen kijkje nemen in de lessen, dat is wel een gemis. Ik heb de deelnemers niet zelf kunnen vragen hoe het gaat. Maar alleen al het feit dat zij meer perspectief hebben gekregen, vind ik waardevol.” Marjon vindt het mooi dat zoveel mensen de volgende stap hebben kunnen maken. “Dat is het allerbelangrijkste, dat onze inwoners hiermee vooruit kunnen. Dat mensen de deur uitgaan, andere mensen ontmoeten.“ Ook voor Deborah is De Maatwerkplaats als proef zeer geslaagd. “En ik ben heel blij dat we nu al een coach van De Maatwerkplaats hebben kunnen aantrekken. Zo maken we bij Stroomopwaarts een vliegende start.”

Cobi van der Beek

Beleidsadviseur gemeente Schiedam

De Wet inburgering 2021, de MVS-gemeenten en de visie van De Maatwerkplaats

Vanaf 1 januari 2022 treedt de nieuwe wet Inburgering in werking. Het doel van deze wet is dat inburgeraars zo snel mogelijk de taal leren, wegwijs worden in hun nieuwe gemeente en zo snel mogelijk kunnen meedoen in de maatschappij, liefst via betaald werk.

De regie op de uitvoering van de inburgering komt bij de gemeenten te liggen. De gemeenten Maassluis, Vlaardingen en Schiedam werken hierin samen en hebben hun regionale participatiebedrijf Stroomopwaarts MVS gevraagd deze taak uit te voeren.

Er komen met de nieuwe wet drie nieuwe leerroutes om in te burgeren:
- De B1 route. Een route voor taal en (vrijwilligers)werk. Inburgeringsplichtigen spreken en schrijven binnen maximaal drie jaar de Nederlandse taal op niveau B1. Tegelijk kunnen zij participeren door middel van (vrijwilligers)werk
- De onderwijsroute. Een route vooral voor jongeren; zij halen zo snel mogelijk een schooldiploma
- De zelfredzaamheidsroute. Een route voor inburgeringsplichtigen waarvoor route 1 en 2 niet haalbaar zijn.

De oude wet had weinig of geen aandacht voor achtergrond, ervaring, kennis, talenten en praktische mogelijkheden en belemmeringen van nieuwe landgenoten. De nieuwe wet heeft dat wél, reden voor De Maatwerkplaats om hiermee proef te draaien. Hier is ervaren dat succes schuilt in:
- Meer aandacht schenken aan het algemeen welbevinden van statushouders
- Meer waardering tonen voor het werkverleden van de statushouders in het land van herkomst en hen helpen bij het zoeken van aansluiting met de vereisten in Nederland
- Een onderwijsmethodiek die aansluit bij leermogelijkheden van de statushouder
- Het wegnemen van drempels om psychische hulp te zoeken en het aanbieden van meer, passende hulp
- Het onderkennen dat relatie- en opvoedproblemen ontstaan door het ontwrichte gezinsleven en cultuurverschillen.

Het is voor statushouders gewoonweg heel lastig om op eigen kracht zelfredzaam te worden in onze ingewikkelde, digitale, gebureaucratiseerde samenleving. Integratie en participatie van statushouders vraagt om méér dan het leren van de taal en de toeleiding naar werk. Zij hebben meer vormen van ondersteuning nodig om een volwaardige plek in de Nederlandse samenleving te vinden. Het project De Maatwerkplaats biedt dit aan.

De Maatwerkplaats staat voor een intensieve, inclusieve en flexibele gezinsgerichte aanpak. In De Maatwerkplaats werken professionele partijen op het gebied van onderwijs, (werknemers) vaardigheden, zorg en gezondheid voor de bevordering van zelfredzaamheid en persoonlijke ontwikkeling samen. Door de combinatie van laagdrempelige ontwikkelmogelijkheden en een persoonlijke benadering ontstaat een doorlopende, individuele, leerlijn. De innovatie zit in de intensiteit van de aanpak die statushouders écht vooruithelpt en die uiteindelijk veel maatschappelijke kosten, zowel financieel (uitkeringen) als binnen het sociale domein (hulp en ondersteuning bij lage zelfredzaamheid en andere problematiek) bespaart.

Door het geleerde in het project De Maatwerkplaats krijgen inburgeraars bij Stroomopwaarts vanaf 2022 een vast contactpersoon. Deze casemanager is regisseur van het hele traject (inburgeren: de taal leren, de participatie en de zelfredzaamheid vergroten) en zorgt dat alle betrokken partijen goed samenwerken. Inburgeraars krijgen ook een coach; een ervaringsdeskundige, die letterlijk en figuurlijk hun taal spreekt en hen waar nodig ondersteunt in hun nieuwe land.

Bouwen aan de toekomst van statushouders

De Maatwerkplaats helpt statushouders uit Schiedam, Vlaardingen en Maassluis om te bouwen aan hun toekomst. Dit experimentele project voor analfabete en laagopgeleide statushouders stelt taal, ontwikkeling en empowerment centraal.

Bij De Maatwerkplaats maakt elke deelnemer een plan op maat en krijgt persoonlijke begeleiding van een coach. De aanpak zal van deelnemer tot deelnemer verschillen, het doel is telkens het vinden van een eigen, waardevolle plek in de samenleving. De coach stimuleert en motiveert de deelnemers om nieuwe stappen te zetten. Om bijvoorbeeld contact te leggen met buren en het maken van nieuwe vrienden. Om uit te vinden waar hun aanleg en interesses liggen, om op zoek te gaan naar vrijwilligerswerk en wie weet: een betaalde baan. Andere belangrijke aandachtspunten zijn gezondheid en het gevoel ook thuis te zijn in Nederland. Door te doen en te ervaren ontwikkelen de betrokkenen bij De Maatwerkplaats samen een methodiek. Elke gemeente kan deze methodiek overnemen.

De methode van De Maatwerkplaats

De methodiek die dit project hanteert is toepasbaar voor elke organisatie en professional die zich bezighoudt met de inburgering van statushouders die op grote afstand van de arbeidsmarkt staan.

- Werk met een coach die de taal en cultuur van de deelnemer kent, goed is ingevoerd in de Nederlandse cultuur en de sociale kaart van de gemeente goed kent. Het helpt ook als de coach eenzelfde achtergrond heeft; dat schept vertrouwen bij de deelnemer, inspireert en voorkomt dat de deelnemer een loopje met de coach neemt
- De coach is spil in het traject van en bruggenbouwer voor de deelnemer. De coach voorkomt dat er te veel mensen zich met een deelnemer bezighouden, dat de deelnemer van het kastje naar de muur wordt gestuurd of dat hulpverleners tegen elkaar worden uitgespeeld
- De coach werkt vanuit een fysieke ontmoetingsplaats in de gemeente waar de deelnemer woont
- De coach werkt vanuit oprechte betrokkenheid bij de deelnemer en begint met het opbouwen van een vertrouwensrelatie
- Vanuit die relatie bespreken coach en deelnemer de af te leggen route naar een zelfstandig bestaan in Nederland. Deze route leggen ze schriftelijk vast
- Deze route is maatwerk en is gebaseerd op wat de deelnemer (al) kan, niet kan, (al) weet en bijleert. De route is een individuele, doorlopende leerlijn
- De coach begeleidt de deelnemer bij elke stap in het traject
- Ook de docenten van Taal & Empowerment en de werkleermeesters van de vakroutes werken cultuur-sensitief en zijn vaak zelf ervaringsdeskundig.

Het Trefpunt

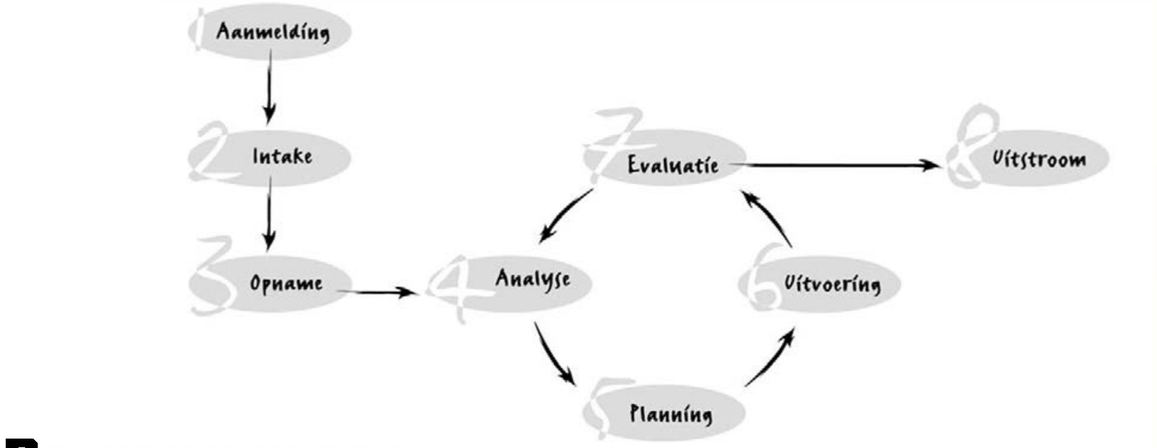

De weg van een statushouder binnen De Maatwerkplaats

Een statushouder doorloopt binnen De Maatwerkplaats elf of twaalf stappen. Afhankelijk van de complexiteit, problematiek, mate van motivatie en talenten van de statushouder duurt een traject drie tot negen maanden.

1. Een werkconsulent van Stroomopwaarts selecteert de statushouder
2. De statushouder gaat naar een groepsbijeenkomst voor uitleg over het project door een werkconsulent van Stroomopwaarts, coaches en de taalaanbieder
3. Een werkconsulent van Stroomopwaarts en een coach doen een basisintake met de statushouder. Bij beschikbaarheid voor het project, stroomt de kandidaat in en neemt de coach de begeleiding over. Deze coach begeleidt de statushouder gedurende het hele traject. Alleen als er zaken vanuit de Participatiewet spelen, komt de werkconsulent weer in beeld
4. De coach doet een brede intake (uitvraag op persoonlijke levensgebieden) met de statushouder
5. De coach neemt bij de statushouder een Zelfredzaamheidsmeting af
6. Coach en statushouder maken een Routeplan. Hierin staan de individuele ontwikkelingsdoelen van de statushouder. Coach en statushouder evalueren tussentijds de voortgang en stellen eventueel nieuwe doelen
7. De statushouder legt een Taaltoets af (nulmeting)
8. Coach en taalaanbieder bepalen definitief of de statushouder geschikt is om deel te nemen aan De Maatwerkplaats
9. Instroom in het project betekent dat de coach – indien nodig – de statushouder begeleidt bij het vergroten van de zelfredzaamheid en het wegnemen van kleine belemmeringen. Bijvoorbeeld leren reizen met het openbaar vervoer om bij de projectactiviteiten te kunnen komen. Of doorverwijzing naar organisaties als er grote belemmeringen zijn, zoals schuldenproblematiek
10. De statushouder neemt deel aan één of twee activiteiten (Taal & Empowerment en/of Vakroute: dit is een oriëntatie op de Nederlandse arbeidsmarkt met vaktechnische vaardigheden en taalonderwijs)
11. De statushouder doet weer een Taaltoets (eindmeting) en bespreekt na elke afgeronde activiteit het eigen routeplan opnieuw met zijn/haar coach
12. De coach bepaalt het eindresultaat van De Maatwerkplaats. Als de statushouder op dat moment nog steeds een bijstandsuitkering ontvangt, bespreken statushouder, coach en werkconsulent samen dit eindresultaat. Ze bepalen wat een goede vervolgstap is in de ontwikkeling van de statushouder. Hierna stopt de begeleiding van de coach en neemt de werkconsulent van Stroomopwaarts het weer over. Als de statushouder op dat moment geen uitkering meer ontvangt, hebben alleen de statushouder en de coach een eindgesprek.

Deze twaalf processtappen binnen De Maatwerkplaats zijn afgeleid van het 8-fasenmodel van Movisie. **www.movisie.nl/interventie/8-fasenmodel**

Lessen leren en delen

Leren van elkaar, kennisdeling, is één van de AMIF-subsidie-eisen. Niet alleen aan het eind, zoals in dit magazine gebeurt, maar ook tijdens het project. Hiervoor is onder andere **www.demaatwerkplaats.nl** ontwikkeld die tot 1 januari 2028 in de lucht blijft.

De Maatwerkplaats publiceerde in totaal elf digitale nieuwsbrieven, eerst maandelijks, later elke twee maanden. Over de voortgang van het project, ervaringen van professionals en deelnemers en over andere wetenswaardigheden. De nieuwsbrieven zijn gemaild naar projectpartners, subsidiepartners, overige organisaties werkzaam in het sociale domein in de MVS-regio, collega-ambtenaren en andere geïnteresseerden. Het stond elke ontvanger vrij om de nieuwsbrief door te sturen en iedereen kon zich abonneren op de nieuwsbrief.

Met persberichten is geprobeerd de regionale media te interesseren voor het project. Dit resulteerde in een artikel in de Rotterdam-editie van het AD en op diverse online platformen: Schie Online, Schiedam24, Radio Rijnmond, Westlanders Nu en AD editie Waterweg.

Maatwerk-aanpak voor statushouders in Vlaardingen

Persoonlijke begeleiding, ondersteuning en ontwikkeling

DE SCHIEDAMMER O

Het pakkende Schiedamse nieuws lees je op www.deschiedammeronl

Ga naar: DE VLAARDINGER

VOORPAGINA ACTUEEL STAD POLITIEK SPORT CULTUUR ADVERTENTIES COLUMNS BEDRIJFSNIEU

120 vluchtelingen leren bij de Maatwerkplaats

Migratie in beweging

AD NIEUWS REGIO SPORT SHOW VIDEO FU

Schiedam, Vlaardingen en Maassluis geven trainingen o statushouders aan het werk t helpen

Het project 'maatwerkplaats' moet zo'n 250 statushouders Vlaardingen en Maassluis aan het werk helpen.

Waterweg 27-11-19, 09:11 Laatste update: 27-11-19, 10:

Hulpmiddelen voor communicatie met de deelnemers

Projectleider Corina Molenaar: “Uit gesprekken met onze allereerste deelnemers bleek dat zij het traject van De Maatwerkplaats niet goed begrepen. Waren zij nou na Taal & Empowerment klaar of volgde er meer? Wat was precies de rol van de coach? En van de werkconsulent? Door deze onduidelijkheden waren ze onzeker, ontstond er weerstand. Om misverstanden en verkeerde verwachtingen te voorkomen, hebben we gesprekskaarten ontwikkeld. Bij elke stap in het traject kregen de mensen een volgende kaart mee en bij vier kaarten hadden ze ‘een kwartet’. Al wisten ze dan weer niet wat ‘een kwartet’ is”, lacht Corina.

De gesprekskaarten zijn voor twee groepen gebruikt, maar waren geen succes. “De tekst op de achterkant bleek veel te ingewikkeld voor onze deelnemers. Ik zie nog de meewarige blik van coach Khaldon toen hij me dat tijdens ons werkoverleg probeerde duidelijk te maken. De andere coaches keken er heel neutraal bij; het was de eerste keer dat één van hen mij tegengas gaf. Ik was in hun ogen namelijk dé projectleider. Ik vroeg: wat werkt dan wél volgens jullie? Ik zag ze opveren. Ze hebben toen een prachtige, eenvoudige PPT-presentatie gemaakt, met veel beeldmateriaal. En dat werkte dus wel. Vanaf dat moment kwam in elk werkoverleg een nieuw idee naar voren en waren problemen in de uitvoering goed bespreekbaar. We kwamen als het ware met elkaar in een flow. Een goede les voor anderen: luister altijd naar de uitvoerende medewerkers. Neem ze serieus; zij zijn de deskundigen!”

De gesprekskaarten zijn – voor wie er gebruik van wil maken – te downloaden van www.demaatwerkplaats.nl. Naast de gesprekskaarten zijn ook afsprakenkaartjes ontwikkeld. Ook die blijken in de praktijk niet handig, omdat de voortgangscontacten vooral digitaal verlopen als gevolg van corona. De afsprakenkaartjes zijn te downloaden van www.demaatwerkplaats.nl.

Nieuwsbrief

Bekijk de webversie

de maat werk plaats

bouwen aan jouw toekomst

VOI: aandacht voor vrouwelijke statushouders

De nieuwe Wet inburgering biedt kansen om vrouwelijke statushouders gendersensitief te begeleiden. Het doel van zo'n aanpak is het verhogen van hun arbeidsparticipatie. Daar zijn veel bekommeringen voor. Binnen De Maatwerkplaats doen we al ervaring op met een gendersensitieve begeleiding. Enerzijds door te oefenen met instrumenten uit de wet zoals het opstellen van een routeplan. Anderzijds door vrouwen de tijd en ruimte te geven om een andere mindset te ontwikkelen. Lees meer.

FF voorstellen: coach Rawaa Ieshi

“Ik kan mensen geen werk aanbieden, maar ik vind het echt een goede stap dat mensen via de Maatwerkplaats leren hoe het werkt in Nederland. Het is een mooie kans die ze zeker moeten gebruiken.”

“Ik heb een heel lang verhaal” zo begint Rawaa. “Ik kom uit Irak, waar ik docent Engels was en een stabiel leven had tot er oorlog kwam en ik moest vluchten. Ik vond het heel moeilijk om in Nederland helemaal opnieuw te moeten beginnen. Toen ik hier kwam sprak ik alleen Engels en kende ik niemand. Ik moest een jaar wachten voordat ik Nederlands kon gaan leren. Dat wilde ik niet, ik ben op zoek gegaan en kwam bij de voedselbank terecht als vrijwilliger. Daar heb ik de eerste woorden Nederlands geleerd: van bloemkool tot komkommer. Ook heb ik er vriendinnen leren kennen. Taallessen alleen zijn niet voldoende, dan kun je nog niet goed met mensen in het Nederlands communiceren.” Lees verder.

Nieuwe website live

De Maatwerkplaats ontvangt subsidie uit het Fonds Asiel, Migratie en Integratie (AMIF). Eén van de voorwaarden is dat De Maatwerkplaats actief communiceert over:

- De voortgang van het project.
- Wat wij leren van en over de statushouders die met een laag ontwikkelingsniveau asiel krijgen in Europa.

Een andere voorwaarde is dat wij aan het einde van het project een goed onderbouwde methodiek opleveren die vindbaar is voor andere gemeenten en Europese landen. Eén kanaal dat wij hiervoor gaan gebruiken is de website van De Maatwerkplaats. Al geruime tijd hadden wij een landingspagina, maar nu is de ‘echte’ website live gegaan. Kijk op www.demaatwerkplaats.nl.

Net als de deelnemers van De Maatwerkplaats ‘bouwen wij verder aan de toekomst.’ De komende maanden zal de website verder ontwikkeld worden en steeds meer inhoudelijke content gaan bevatten. Blijf ons dus volgen!

Save the date: online netwerkbijeenkomst inburgering

Graag nodigen we je uit voor een online netwerkbijeenkomst op donderdag 24 juni van 13.00 uur tot 15.00 uur over de Verandering aan Inburgering (VOI).

We hebben velen van jullie 4 maart online ontmoet tijdens een goed bezochte en naar onze mening succesvolle netwerkbijeenkomst. We hebben jullie toen bijgepraat over de landelijke ontwikkelingen rondom de nieuwe inburgeringswet en de stand van zaken in de drie gemeenten Maassluis, Schiedam en Vlaardingen. Ook gingen we met elkaar in gesprek en hebben we zo goed mogelijk antwoorden gegeven op jullie vragen. Jullie gaven aan positief te zijn over de samenwerking en de goede voorbereiding op de invoering van de wet. Zaken waar jullie nog wel zorgen over hebben zijn de roll verdeling, financiën en de praktische begeleiding van inburgeraars. Lees meer.

Reminder oproep: Statushouders gezocht!

In de vorige nieuwsbrief plaatsten wij een oproep voor statushouders voor de vakroutes Bouw of Techniek. Ken jij statushouders die graag aan de slag willen in de bouw of techniek, ga dan in gesprek en vraag of ze bij De Maatwerkplaats willen starten. Wij hebben plaatsen bij onze vakroutes Bouw en Techniek. Veel van onze huidige deelnemers passen daar niet. Lees hier de voorwaarden.

Corona hindert het project helaas steeds meer

Verleden jaar zorgde corona al voor vertraging. Net zoals iedereen moesten we leren omgaan met allerlei maatregelen. Continu pasten we ons aan en zochten we naar -digitale- oplossingen om activiteiten toch mogelijk te maken en te houden.Nu, een jaar later, moeten steeds meer deelnemers getest worden. In quarantaine of zijn ze besmet, waardoor ze tijdelijk niet mee kunnen doen of zelfs definitief uitvallen.

Tot slot is het jammer dat niet elke deelnemer kan doorstromen naar een activiteit van onze partners, jullie dus. Veel activiteiten liggen stil. Een doorlopende ontwikkelingslijn kunnen we daardoor vaak niet bieden, terwijl het juist zo belangrijk is dat als mensen actief zijn, ze dit ook blijven .

We blijven hopen op betere tijden!

de maat werk plaats

Colofon

Dit is de nieuwsbrief van De Maatwerkplaats. De Maatwerkplaats helpt 200 statushouders in Maassluis, Vlaardingen en Schiedam bij het bouwen aan hun toekomst. Om inwoner onder de inwoners te worden. De Maatwerkplaats is een samenwerking tussen de gemeenten Maassluis, Vlaardingen en Schiedam, Stroomopwaarts, Stichting Novum NL, Nestwerker/De Beroepentuin en Rijnmond-Bouw. De Maatwerkplaats bestaat in ieder geval tot 1 januari 2022 en is mede mogelijk door subsidie van het Eurcoese Fonds voor Asiel. Migratie en Integratie.

Heb je deze nieuwsbrief via-via ontvangen en wil je op de mailinglist? Klik hier.

de maat werk plaats

bouwen aan jouw toekomst

Over De Maatwerkplaats | Meer over de methode | Voor statushouders

Bouwen aan de toekomst van statushouders

De Maatwerkplaats helpt statushouders uit Schiedam, Vlaardingen en Maassluis om te bouwen aan hun toekomst. Dit experimentele project voor analfabete en laagopgeleide statushouders stelt taal, ontwikkeling en empowerment centraal. Voor elke deelnemer is er een plan op maat en persoonlijke begeleiding van een coach. Doel is deelnemen aan de samenleving binnen de mogelijkheden van de deelnemer. Voor de één betekent dat gezondheid en voldoende sociale contacten, voor de ander betekent het een vakroute of vrijwilligerswerk.

Inspirerende verhalen

De boodschap van projectleider Corina Molenaar: ‘Blijf de mens zien’
In 2013 kreeg Corina ‘statushouders’ in haar pakket als beleidsadviseur in Woerden. Op dat moment waren gemeenten nog verantwoordelijk voor...

meer verhalen

Wat er écht gebeurt in De Maatwerkplaats? De drie coaches vertellen
Khaldon: “En wij hadden weer ónze coach. Ik deed al eerder dingen voor de Maatwerkplaats, maar pas met Corina als...

Nieuws

Het einde van het project, de laatste nieuwsbrief
Dit is de laatste Nieuwsbrief van het project De Maatwerkplaats. De afgelopen twee jaar hebben we allemaal hard gewerkt om...

meer nieuws

Vluchtelingen uit Afghanistan: leren van bestaande kennis en inzichten
Als er elders in de wereld crisis of oorlog uitbreekt, heeft dat ook vaak gevolgen voor Nederland. Na de machtsovername...

contact | aanmelden nieuwsbrief

de maat werk plaats

bouwen aan jouw toekomst

volgende afspraak

datum

tijd

plaats

wat neem je mee?

de maat werk plaats

bouwen aan jouw toekomst

Gesprekskaarten
Om het gesprek met de (potentiële) kandidaten over De Maatwerkplaats te vereenvoudigen, zijn gesprekskaarten ontwikkeld. Deze zijn te downloaden van **www.demaatwerkplaats.nl**.

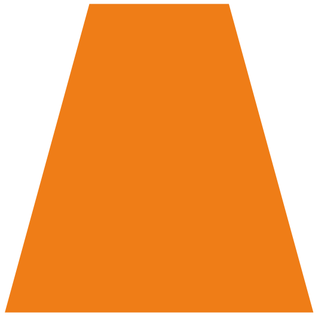

meedoen? 01

2 weken

- Brief met een afspraak
- Groepsbijeenkomst
- Gesprek met werkconsulent en coach

Dit gebeurt er
- Je ontvangt van Stroomopwaarts een brief met een afspraak
- Je komt naar de groepsbijeenkomst
- Je hebt een gesprek met je werkconsulent van Stroomopwaarts en je coach van De Maatwerkplaats over:
  - Wat is De Maatwerkplaats
  - Waarom krijg jij deze kans
  - Welke stappen wil en kan jij zetten voor een beter leven in Nederland
  - Wat zijn je rechten en plichten als je deelneemt aan De Maatwerkplaats
  - Kan en mag je meedoen aan De Maatwerkplaats
  - Hoe verder

Wat neem je mee
- Jezelf (op tijd komen!)
- Brief met de afspraak
- Papieren: kijk in de brief wat je moet meenemen

Resultaat
- Je gaat wel of niet beginnen met De Maatwerkplaats (stap 02)

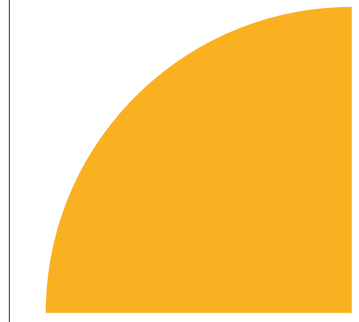

opstarten 02

2 weken

- Meteen na de groepsbijeenkomst een intakegesprek of brief met een afspraak
- Intakegesprek/Routeplan
- Taaltoets
- Gesprek met coach en werkconsulent

Dit gebeurt er
- Meteen een intakegesprek of je ontvangt van De Maatwerkplaats een brief met een afspraak voor een intakegesprek
- Je hebt een intakegesprek met je coach en werkconsulent over: Wie ben je, wat doe je, wat kan je, welke beroepen vind je interessant, welke zorgen heb je
- Je maakt een Routeplan: welke stappen zet je wanneer
- Je ontvangt een brief met een afspraak voor een taaltoets
- Je doet een taaltoets (wat kun je op dit moment)
- Je ontvangt een brief van De Maatwerkplaats waar en wanneer je les hebt

Wat neem je mee
- Jezelf (op tijd komen!)
- Brief met de afspraak
- Papieren: kijk in de brief wat je moet meenemen

Resultaat
- Het is duidelijk wat je kunt leren
- Je gaat wel of niet beginnen met stap 03: ontwikkelen
- Heb je veel zorgen; eerst werken aan het oplossen hiervan

ontwikkelen 03

8 weken 3 of 4 dagdelen per week

- Lessen volgen op locatie
- Taal, rekenen, digitale vaardigheden
- Zelf bepalen hoe jij je leven verbetert in Nederland
- Gesprek met coach

Dit gebeurt er
- Je volgt ongeveer 8 weken lang, 3 of 4 dagdelen per week lessen
- Je hebt een gesprek met je coach over:
  - Hoe gaat het met je
  - Wat heb je geleerd
  - Welke stappen heb jij gezet naar een beter leven in Nederland
  - Hoe verder

Wat neem je mee?
- Jezelf (op tijd komen!)

Resultaat
- Je kunt meer zelf in Nederland
- Je gaat wel of niet beginnen met 04: aan de slag
- Als je nog niet toe bent aan stap 04: jouw coach zoekt een andere plek om te kunnen leren

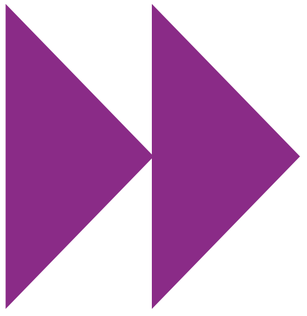

aan de slag 04

10 weken 3 of 4 dagen per week

- Uitproberen diverse beroepen Techniek, Bouw, Zorg of Horeca
- Taaltoets
- Gesprek met werkconsulent en coach

Dit gebeurt er
- Je gaat 10 weken werken, 3 of 4 dagen in de week
- Leren en oefenen van een beroep
- Je krijgt begeleiding, materialen en kleding
- Je doet na afloop een taaltoets (wat kun je nu, wat ben je vooruit gegaan)
- Je hebt een gesprek met je werkconsulent en coach over:
  - Hoe gaat het met je
  - Wat je hebt geleerd de afgelopen maanden
  - Hoe verder

Wat neem je mee
- Jezelf (op tijd komen!)

Resultaat
- Je kunt meer zelf in Nederland
- Je ontvangt een certificaat van deelneming
- Ben je in 2020 begonnen; na een half jaar weer een gesprek met je werkconsulent en coach over hoe het met je gaat

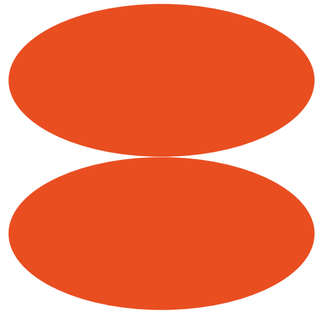

oplossen

- Brief met een afspraak
- Zorgen aanpakken
- Gesprek met coach

Dit gebeurt er
- Je ontvangt van De Maatwerkplaats een brief met een afspraak
- Je hebt een gesprek met je coach over:
  - Jouw zorgen: Wat heb je zelf gedaan of ga je doen om ze op te lossen? Heb je hierbij hulp nodig?
  - Waar kun je terecht voor hulp
  - Hoe verder

Wat neem je mee
- Jezelf (op tijd komen!)
- Brief met de afspraak

Resultaat
- Je gaat aan de slag met je zorgen, zodat je kunt instromen in stap 03: ontwikkelen

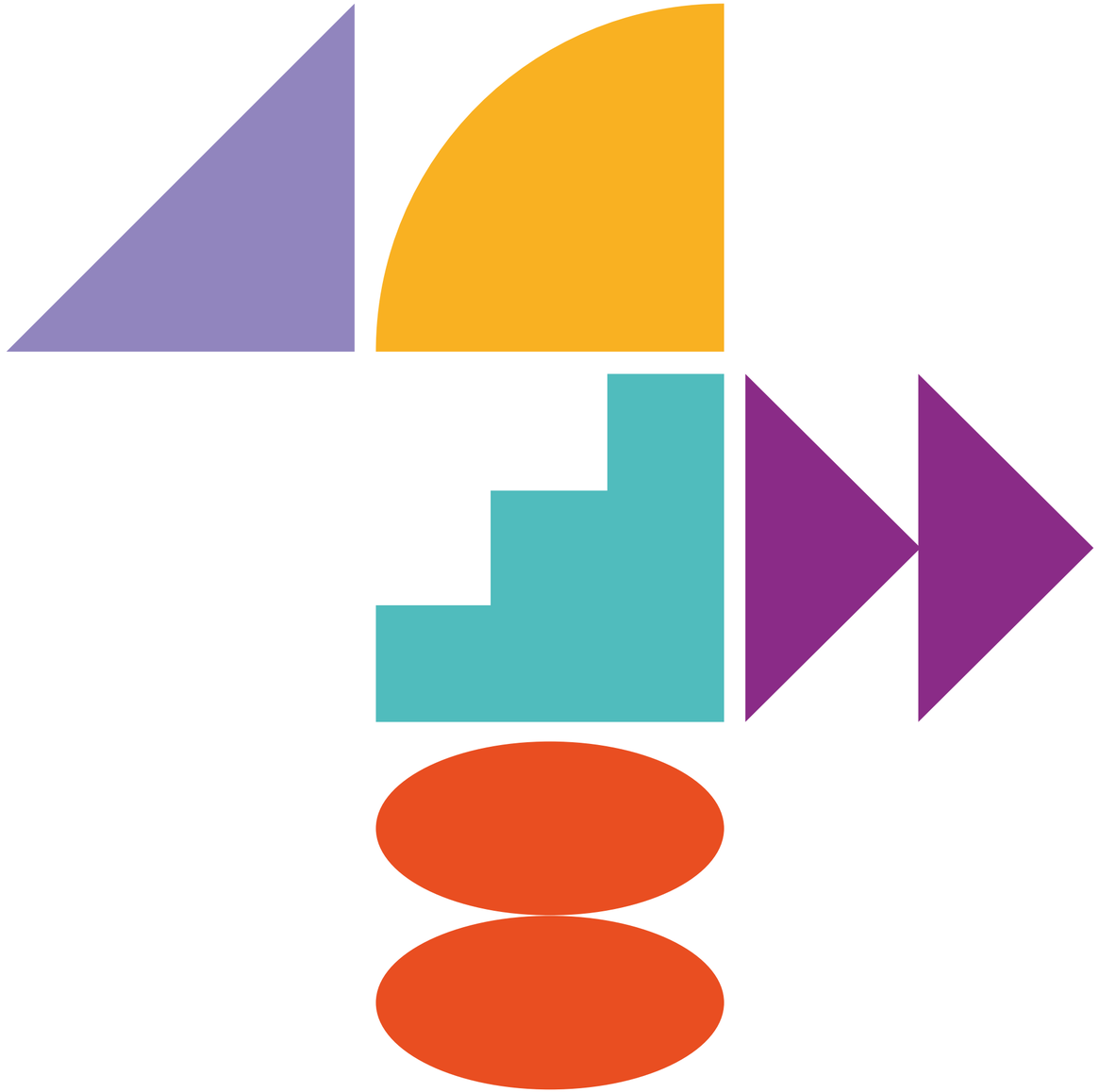

Wat er écht gebeurt in De Maatwerkplaats? De drie coaches vertellen

Khaldon Alsabbagh, Rawaa Ieshi
& Hennok Azbha

De Maatwerkplaats werkt met de inzet van ervaringsdeskundige, cultuur-sensitieve coaches. Zij zijn met hun achtergrond en hun beschikbaarheid voor de statushouders als het ware de kern van de methode. Hun kennis en ervaringen stellen we dan ook hier centraal.

Khaldon Alsabbagh
heeft een studie Engels afgerond aan de Universiteit van Damascus, hij was trainer voor een luchtvaartmaatschappij, een korte periode docent Engels, in de gemeente Westland integratiemedewerker en nu, na De Maatwerkplaats, coach inburgering bij Stroomopwaarts.

Rawaa Ieshi
heeft een Bachelor docent Engels in Irak. Hier deed ze veel vrijwilligerswerk, inpakken bij de Voedselbank, taalles gegeven aan nieuwkomers, groepje gehandicapten begeleiden, onderwijsassistent op een lagere school, intakegesprekken voeren bij de Voedselbank. Na De Maatwerkplaats, haar eerste betaalde baan, is ze op zoek naar een nieuwe werkplek.

Hennok Azbha
is in Nederland geboren en heeft, in het Engels, International business management & studies in Rotterdam gestudeerd, daarna zes jaar horeca, vier jaar zzp'er in allerlei functies die iets met inburgering en integratie te maken hadden, ook nog twee jaar bij Eneco en na anderhalf jaar Maatwerkplaats heeft hij nog wel wat op het vuur staan.

Khaldon: “En wij hadden weer ónze coach. Ik deed al eerder dingen voor de Maatwerkplaats, maar pas met Corina als projectleider, werden dingen echt duidelijk. Protocol! Houvast! En heel veel steun van haar, want wij wisten het ook niet altijd.” Hennok: “Je kunt zeggen dat wij, de coaches, de methode zijn. Dat begint met mezelf kwetsbaar opstellen, dingen over mezelf vertellen, in een open gesprek. Want mensen zijn schuw, ze durven niet goed over zichzelf te praten. Soms dik ik een verhaal wat aan zodat ze zich herkennen en de stap in mijn richting kunnen zetten, omdat ze zien dat ik ze begrijp.” Khaldon: “Dezelfde achtergrond vind ik heel belangrijk. We spreken dezelfde taal, we komen uit dezelfde cultuur. Voor de deelnemers ben ik een voorbeeld en een houvast, omdat ik dezelfde weg ben gegaan. Ik was óók statushouder, had óók moeite met de taal, met contacten leggen en nu ben ik een coach voor statushouders. Ze kunnen zich aan mij optrekken, maar let op, we hebben elkaar nodig, zij bepalen mijn succes. Zo zijn we verbonden, het komt van twee kanten.” Rawaa: “Door onze gedeelde taal vertrouwen ze mij eerder. Daarna kiezen ze voor een route en gaandeweg ontstaat dan zelfvertrouwen. Simpel, eigenlijk! Maar het kost alleen heel veel tijd. En heel veel aandacht. Als statushouders hier komen, hebben ze een vrijwilliger van Vluchtelingenwerk, een werkconsulent, een taalcoach misschien. Wij kunnen veel meer tijd aan ze besteden. De echte moeilijke gevallen help ik in hun eigen taal zodat ze de eerste kleine stapjes kunnen zetten. Naar buiten, zelf boodschappen doen. Taal is heel belangrijk. En soms bellen ze me ‘s avonds laat, dan ben ik best streng. Ze moeten leren dat ze alleen overdag kunnen bellen, dat leg ik dan uit. Bel me morgenochtend, ja, om zeven uur, is goed. Ze moeten nog zoveel leren over het leven in Nederland.”

De coaches werken officieel in totaal 66 uur per week voor De Maatwerkplaats, maar in de praktijk worden het er vaak meer. Elke coach begeleidt gemiddeld vijftig deelnemers, rekent Hennok voor. “In werkelijkheid besteed je per deelnemer tussen nul uur en eindeloos, want de een zie je nooit, de ander komt elke dag bij je. En sommige mensen hebben zo ongelooflijk veel problemen, dan kijk ik of ik ze in contact kan brengen met mensen of organisaties die wél kunnen helpen met een bepaalde vraag.” De twee andere coaches knikken. In het werk hanteren ze een handig onderscheid in drie typen: duikers, afwachters en willers. Ieder type vraagt een andere benadering. Khaldon noemt een voorbeeld: “Een ‘willer’ vraagt mij om mee te gaan naar een oplaadpunt voor de OV-kaart, dan loop ik mee, doe het voor, hij noteert, en een week later belt hij me en vertelt trots dat hij het net zelf heeft gedaan. Bij een ‘afwachter’ moet je het drie keer voordoen voordat hij het zelf durft. Met een ‘duiker’ blijf je meelopen om het op te lossen; die wil het gewoon niet leren. Uiteindelijk heb ik voor die persoon een instructiefilmpje gemaakt. In zijn eigen taal, anders is het zinloos. Je moet doen wat nodig is om iemand verder te helpen. Tijdens corona heb ik ook een filmpje gemaakt over hoe ze zich kunnen laten testen.”

Rawaa: “Mensen hebben heel veel vragen over de Nederlandse samenleving. Toen de energieprijzen zo gingen stijgen, ging het in de informatiesessies alleen nog maar daarover.” Hennok: “We wilden veel meer bespreken, zoals telefonie en internetproviders en verzekeringen, maar door alle verhalen over de energieprijzen raakten mensen in paniek. We moesten wel iets doen, want over een jaar kunnen ze in de schulden zitten. Je ziet dat ze informatie onderling delen, dus als je twaalf mensen gericht lesgeeft, bereik je er misschien wel vijftig.” Khaldon: “In zo’n sessie laten we op websites zien wat de verschillen zijn, dat het kan gaan om 30, 40 euro per maand, dat is veel geld als je er weinig van hebt. Er is veel behoefte aan praktische informatie, dus hebben we ook sessies gegeven over omgaan met geld, over verzekeringen en welke post je moet bewaren. Hier een verzekering afsluiten, dat is voor óns al best moeilijk!”

Rawaa: “Ze vinden het ook heel raar om bijvoorbeeld een uitvaartverzekering af te sluiten. Omdat begraven in hun land weinig kost. De familie hier krijgt dan de rekening. Of ze rijden met de fiets tegen een auto. Wat is dat, WA? Of je bent ergens op bezoek en je maakt iets kapot, dan moet je betalen. O, is daar een verzekering voor? Soms kennen ze zelfs het noodnummer 112 niet. Of ze weten niet waar ze het afval moeten wegbrengen, dan krijgen ze wel eens een boete. Met een ‘afwachter’ moet je soms wel tien keer mee om het voor te doen.”

Meer dan drie verkeersboetes kunnen de naturalisatie bemoeilijken, dat realiseren veel mensen zich niet. Gemeenten kopen begeleiding in bij Vluchtelingenwerk, zodat hun nieuwe inwoners ‘administratief Nederlander’ kunnen worden. Maar in de praktijk missen ze vaak sessies, door allerlei redenen. En herhalen is er dan niet bij. De drie coaches weten hoe belangrijk dat is. Herhalen. Er zijn er maar een paar die het meteen oppikken.

Rawaa heeft veel mensen naar de bibliotheek gehaald: “Zodat ze niet thuis blijven zitten. In de bieb ontmoeten ze andere mensen, bij een kopje koffie. En ze praten en horen er Nederlands, alle beetjes helpen. In Maassluis is de Voedselbank en soort ontmoetingspunt voor statushouders. In Schiedam was al een Trefpunt voor statushouders en Vlaardingen heeft dat idee overgenomen, gewoon omdat het goed werkt en mensen behoefte hebben aan een plek waar ze elkaar kunnen ontmoeten.” Hennok vult aan: “In Vlaardingen is dit het Steunpunt Inburgering geworden. Het netwerkoverleg tussen allerlei organisaties dat in Vlaardingen al bestond; dat idee heeft Schiedam dan weer overgenomen.”

Dat nieuwkomers praktische informatie kunnen halen op voor hen bekende en goed bereikbare plekken in de stad, zoals de bibliotheek of het Trefpunt, is heel waardevol. Informatie over de persoonlijke omstandigheden van statushouders is dat ook; het is een voorwaarde voor organisaties en hulpverleners en coaches om goed samen te werken en telkens te doen – of te laten – wat nodig is. Er is wel ‘een dingetje’: privacy. Khaldon: “Wij luisteren elke dag naar persoonlijke verhalen. Hoe ga je er mee om, wat mag ik andere organisaties vertellen, is er een formulier om die informatie te delen?” Hennok: “En wat vul je daar dan in? We gebruiken – hoe heet dat ook al weer? – gedepersonaliseerde formats op advies van Stichting Novum. We vullen daarop net voldoende in om andere professionals te wijzen op mogelijke problemen. Wat die precies zijn, dat houden we vertrouwelijk. In casusoverleggen zeggen we natuurlijk ook veel meer dan we in het verslag schrijven. Met de aanbieders van taalonderwijs en de vakroutes – dat zijn projectpartners – kunnen we gewoon gegevens delen, daar geven deelnemers toestemming voor. Maar doorverwijzen naar bijvoorbeeld schuldbemiddeling ligt anders. Dan meld ik iemand aan zonder er verder inhoudelijk iets over te zeggen. Soms ga ik dan wel mee naar het gesprek.” Rawaa: “Dingen opschrijven is wel handig. Want soms veranderen statushouders hun verhaal, dan kun je het terugzoeken. We hebben er met Corina over gesproken, wat schrijf je wel, wat niet. Ze legde uit wat zij aan de Nederlandse overheid moet laten zien. En aan Europa. Poe... Eigenlijk wel gek: ons werk is vooral opbouwen van vertrouwen. En de overheid lijkt ons vooral te wantrouwen.”

De laatste tijd praten beleidsmakers en bestuurders veel over ‘de menselijke maat’ en ‘maatwerk’. Het is de kern van het werk dat Hennok, Rawaa en Khaldon als coach in De Maatwerkplaats hebben gedaan. Ze hebben ervaren hoe het is om zo dicht op het leven van mensen te komen. En wat ze geleerd hebben, afgezien van allerlei praktische dingen waar ze in hun carrière enorm veel aan zullen hebben, is iets dat ze eigenlijk al wel wisten. Ze zijn immers niet voor niets geselecteerd om dit werk te doen. Het is de overtuiging dat het heel moeilijk is om te oordelen over andere mensen. Want je weet zoveel níet over hun leven. Bovendien veranderen mensen. Soms langzaam, soms sneller. En soms moet je een handje helpen. Rawaa vertelt over een voorheen analfabete vrouw die haar inburgeringsexamen had gehaald. “Ze wilde de vakroute doen en moest daarvoor alleen met de metro naar Rotterdam. Maar dat wilde haar man niet. Toen dacht ik, nu moet ik ingrijpen, dus ik heb met de man gesproken, uitgelegd dat het veilig is. En hij luisterde naar mij, de vrouw heeft in Rotterdam de vakroute gedaan, ze heeft nu veel vertrouwen in zichzelf. En ze is van haar man gescheiden.”

Cijfers vertellen vaak maar een klein deel van het verhaal. Zo zijn er binnen De Maatwerkplaats vier mannen aan het werk gegaan omdat ze niet wilden dat hun vrouw mee zou doen; en er zijn drie mannen van wie de vrouwen zélf niet mee wilden doen, waardoor de mannen wel moesten.

Luisterend naar de drie coaches van De Maatwerkplaats valt op hoe trots ze zijn op de mensen die ze de afgelopen anderhalf jaar hebben begeleid. De timmerman die na tien weken stage een baan heeft. Een ondernemende man die in Rotterdam een restaurant is begonnen. Twee vrouwen van boven de vijftig die taallessen hebben gevolgd en nu met veel plezier de dagelijkse boodschappen kunnen doen. Een gescheiden vrouw die in Maassluis bij de werkconsulent bekend stond als ‘duiker’ omdat ze niets leek te willen. Maar als gescheiden vrouw voelde zij zich in Maassluis niet veilig vanwege het taboe dat daar binnen haar cultuur op ligt. Na gesprekken met haar coach hierover doet ze nu vrijwilligerswerk in Vlaardingen. Vaak gaat het dus om kleine stapjes, soms om flinke sprongen. Hoe groot de stap ook is, het gevoel van succes als het dan lukt, motiveert de deelnemers enorm. En de coaches. Wie telt, buiten de projectleider, dan nog de uren?

Routeplan: van doel naar actie

- Wat wil de deelnemer leren/gaan doen; maak dit concreet
- Deel dit op in kleine haalbare stappen; dat geeft een succeservaring en motiveert

Actiepunt: Beter Nederlands leren spreken

Wat wil ik leren? Wat ga ik doen?	Oefenen met Nederlands praten
Wat gaat al goed?	Ik heb me ingeschreven bij de bibliotheek voor een taalcoach en ik ga meedoen aan de Meeleesdag in de bibliotheek
Hoe ga ik dat doen?	Meer contact met mensen maken
Wie of wat heb ik hierbij nodig?	Een taalcoach
Wanneer ga ik dit doen?	Zodra ik een taalcoach heb Ik ga naar de volgende Meeleesdag in de bibliotheek
Wanneer wil ik dit doel bereikt hebben?	Ik weet niet wanneer de bibliotheek mij een taalcoach kan geven

het proces

De opzet, de uitgevoerde activiteiten en de resultaten van het project

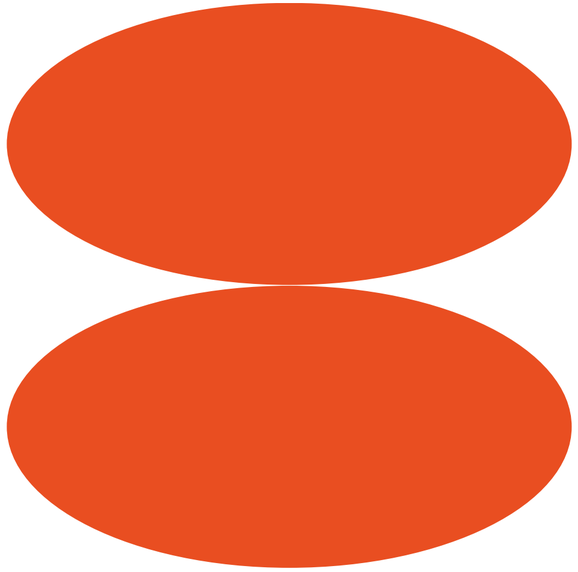

De Maatwerkplaats is een experimenteel project, met als doel dat de deelnemers – binnen hun eigen mogelijkheden – meedoen aan de Nederlandse samenleving. Voor de één betekent dat gezondheid en voldoende sociale contacten, voor een ander een vakroute of vrijwilligerswerk. Elke deelnemer krijgt een plan op maat en persoonlijke begeleiding van een coach. In de aanpak van De Maatwerkplaats staan taal, ontwikkeling en empowerment centraal. Het project richt zich op analfabete en laagopgeleide statushouders uit Schiedam, Vlaardingen en Maassluis.

De deelnemers doorlopen deze stappen:

0. Selectie
1. Wennen en herkennen: begeleiding gedurende het (eventueel maatwerk-) traject
2. Vergroten van de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie
3. De activiteit Taal & Empowerment: met aandacht voor taal en rollenspellen, om te leren (weer) doelen te stellen voor hun persoonlijke leven en ontwikkeling
4. De activiteit Vakroute: werken in een beschermde werk-leeromgeving met aandacht voor vaktaal, werknemersvaardigheden en oriëntatie op de Nederlandse arbeidsmarkt. Er zijn vier vakroutes: Techniek, Bouw, Zorg & Uiterlijke verzorging, Horeca & Food
5. Het bepalen van het eindresultaat.

0. Selectie van de deelnemers

0.1 De doelgroep van De Maatwerkplaats

De deelnemers zijn afkomstig uit niet-westerse landen en hebben een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Dat komt bijvoorbeeld door analfabetisme, lage opleiding, fysieke problemen of posttraumatische stress.

Het Asiel, Migratie en Integratiefonds (AMIF), de subsidieverstrekker, stelt de volgende eisen:

- De statushouder is tussen 1 januari 2013 en 2018 gevestigd in één van de drie deelnemende gemeenten
- De statushouder heeft op het moment van instroom in het project nog steeds een verblijfsstatus. Personen die inmiddels de Nederlandse nationaliteit hebben, kunnen niet instromen.

De gemeenten zien De Maatwerkplaats als een proeftuin voor de zogenoemde Zelfredzaamheidroute van de nieuwe Wet inburgering. Daarom is voor dit project de doelgroep aangescherpt. Statushouders:

- Zijn analfabeet of laaggeletterd in het land van herkomst (kregen op basis daarvan ontheffing van de inburgeringsplicht)
- Hebben, na jaren in Nederland te zijn, nog steeds een zeer laag Nederlands taalniveau
- Hebben eventueel meerdere (gezonds)problemen, zelf en/of in het gezin
- Ontvangen een bijstandsuitkering van Stroomopwaarts; mensen kunnen daardoor wettelijk verplicht worden om mee te doen

Na een half jaar uitvoering van het project:

- Selecteert Stroomopwaarts ook statushouders met een iets hoger taalniveau om de vakroutes Bouw en Techniek meer te kunnen benutten in het project. Uit veiligheidsoverwegingen op de leerwerkvloer is dit hogere taalniveau gewenst

0.2 Dit hebben we gedaan

- Selectie statushouders door werkconsulenten van het regionaal participatiebedrijf Stroomopwaarts MVS
- Organiseren groepsbijeenkomst waar een werkconsulent van Stroomopwaarts, coaches en de taalaanbieder uitleg geven over het project.

Stroomopwaarts heeft haar cliëntenbestand gescreend en statushouders geselecteerd die voldoen aan de gestelde eisen. Na zes maanden zijn die selectiecriteria uitgebreid: ook statushouders met een iets hoger taalniveau komen in aanmerking en er moet een ‘gezonde’ verhouding bestaan tussen het aantal gemotiveerde en ongemotiveerde deelnemers (zie 0.3: Wat hebben we geleerd).

Na selectie stuurt Stroomopwaarts de deelnemers een brief met een uitnodiging voor een groepsbijeenkomst. Daar geven de coaches een presentatie over het project, de werkconsulenten maken duidelijk dat meedoen niet vrijblijvend is (re-integratieverplichting vanuit de Participatiewet) en Stichting Novum beantwoordt hun vragen over de activiteit Taal & Empowerment.

Groepsbijeenkomst

0.3 Dit zijn de resultaten

- Er zijn tussen december 2019 en eind juli 2021 zo'n tien groepsbijeenkomsten geweest voor veertien lesgroepen. Vanwege COVID-19 zijn vier groepsbijeenkomsten vervangen door enkel te starten met individuele gesprekken
- De coaches hebben in totaal met 280 cliënten van Stroomopwaarts contact gehad over De Maatwerkplaats. Hiervan zijn 194 mensen overgegaan naar de fase Wennen en herkennen (zie onder 1.). Aan de voorkant is veel aandacht besteed aan de beoordeling of iemand beschikbaar én geschikt was voor een traject. Die selectie heeft geholpen om later in het project hoge uitval te voorkomen.
- Bijvangst: acht statushouders zijn niet ingestroomd na het intakegesprek voor De Maatwerkplaats. Drie statushouders zijn door de coaches begeleid naar een opleiding (2 MBO, 1 UAF-traject). Van vijf gesproken vrouwelijke deelnemers is de echtgenoot aan het werk gegaan, zodat de vrouw niet verplicht kon worden om mee te doen aan De Maatwerkplaats.

0.4 Dit hebben we geleerd

- De verdeling man-vrouw en/of jong-oud is niet relevant voor het succes van een groep
- Als ongemotiveerde deelnemers meer dan 30% van de groep uitmaken, hebben zij een te grote (negatieve) invloed op de groepssfeer. Ze belemmeren de 'willers' en trekken de 'afwachters' mee in een negatieve spiraal
- De opkomst stijgt als de coach mensen belt – eventueel in hun moedertaal – ná de ontvangst van de brief en vóór de datum van de groepsbijeenkomst of het gesprek.

0.5 Dit heeft het gekost

De kosten van de selectiefase zijn opgenomen in de fase Wennen en herkennen (zie 1.6).

"We willen statushouders zo snel mogelijk met beroepen kennis laten maken"

Seyit Yeyden Directeur De Beroepentuin

"Wij zijn vanaf het begin betrokken geweest bij De Maatwerkplaats", vertelt Seyit Yeyden, directeur van De Beroepentuin. "We hadden al ervaring met statushouders en het past in onze visie dat mensen vanaf dag één dat ze in Nederland zijn, ook met werken aan de slag gaan. Wat ons betreft mag dat zelfs In een AZC, het asielzoekerscentrum. We zijn dus eigenlijk gewoon fan van de nieuwe inburgeringswet."

"Statushouders zijn potentiële vaklieden voor onze 'tekortberoepen'. We hebben dan ook meerdere mensen aan een baan kunnen helpen, hoewel dit niet de doelstelling was van De Maatwerkplaats. Ik denk dat we er nog wel meer aan een baan hadden kunnen helpen, maar corona gooide roet in het eten. Vooral in de horeca en de zorg is het niet gelukt om stages te organiseren. Want de horeca was gewoon dicht en de zorg had het zo druk dat onze mensen alleen maar in de weg zouden lopen."

1. Wennen en herkennen

1.1 Inzicht in de doelgroep

De mensen waar het project zich op richt, spreken en lezen slecht Nederlands. De Nederlandse maatschappij – de wetten, regels, systeemwereld – staat ver af bij wat ze gewend zijn. Ze zoeken een manier om in Nederland te (over)leven; de één slaagt daarin beter dan de ander. Dit hangt veelal ook samen met eventuele:

- Opgelopen trauma's door oorlogsgeweld, door ervaringen tijdens de vlucht
- Stress door zorgen om een achtergebleven gezin
- Beperkingen (fysiek of psychisch (LVB, dementie).

Veel mensen leven in continue stress, wat hun dagelijkse keuzes, ontwikkeling en leervermogen in de weg zit.

ℹ Het is niet zozeer de kunst om mensen voor het project te vinden om te laten instromen, als wel om te zorgen dat zij komen opdagen bij activiteiten, om ze vast te houden en zich te (laten) ontwikkelen. Het is voor deze kwetsbare mensen belangrijk dat zij zich begrepen en veilig voelen. Duidelijkheid is cruciaal. Daarom begint De Maatwerkplaats voor iedere deelnemer met de fase Wennen en herkennen.

1.2 Trajectstappen binnen De Maatwerkplaats

De deelnemers doorlopen in deze fase de volgende stappen:

- De statushouder gaat naar een groepsbijeenkomst voor uitleg over het project door een werkconsulent van Stroomopwaarts, coaches en de taalaanbieder
- Een werkconsulent van Stroomopwaarts en een coach doen een basisintake met de statushouder. Bij beschikbaarheid voor het project, stroomt de kandidaat in en neemt de coach de begeleiding over. Deze coach begeleidt de statushouder gedurende het hele traject. Alleen als er zaken vanuit de Participatiewet spelen, komt de werkconsulent weer in beeld
- De coach doet een brede intake (uitvraag op persoonlijke levensgebieden) met de statushouder
- De coach neemt bij de statushouder een Zelfredzaamheidsmeting af
- Coach en statushouder maken een Routeplan. Hierin staan de individuele ontwikkelingsdoelen van de statushouder. Coach en statushouder evalueren tussentijds de voortgang en stellen eventueel nieuwe doelen
- De statushouder legt een Taaltoets af (nulmeting)
- Coach en taalaanbieder bepalen definitief of de statushouder geschikt is om deel te nemen aan De Maatwerkplaats.

1.3 Dit hebben we gedaan

Tijdens een groepsbijeenkomst krijgen de potentiële deelnemers uitleg over het project door een werkconsulent van Stroomopwaarts, coaches en de taalaanbieder.

⬇ De presentatie van de groepsbijeenkomst is te downloaden van **www.demaatwerkplaats.nl**.

Sheet presentatie groepsbijeenkomst

In de praktijk start de doorlopende leerlijn van de statushouder met de fysieke lijn van projectpartner Stroomopwaarts naar projectpartner De Maatwerkplaats. Samen nemen zij een basisintake af. Dit is een gesprek tussen statushouder, coach en de werkconsulent om te bepalen of de statushouder beschikbaar is voor De Maatwerkplaats. Aan de orde komen de gezinssamenstelling, het taal- en opleidingsniveau en de vaardigheden en competenties van de potentiële deelnemer. Er kunnen ook praktische belemmeringen zijn voor instroom. Als de seinen op groen staan, tekent de statushouder het plan van aanpak gemaakt door Stroomopwaarts. En de privacyverklaring die het mogelijk maakt om de basisintake met de samenwerkende partners te delen om aan de eisen van de AVG te voldoen.

⬇ Het format voor de basisintake is te downloaden van **www.demaatwerkplaats.nl**.

De hierop volgende gesprekken en kennismaking bepalen of de statushouder geschikt is voor De Maatwerkplaats. Tijdens de brede intake werken statushouder en coach aan een vertrouwensband. Dit verdiepende gesprek geeft een beeld van de persoonlijke situatie – en de eventuele problemen op de levensgebieden gezin, sociaal netwerk, gezondheid, financiële situatie, opleiding, werk en wonen. Dit beeld wordt aangevuld met ambities en wensen.

⬇ Het format voor de brede intake, met cultuursensitieve vraagstelling, is te downloaden van **www.demaatwerkplaats.nl**.

De volgende stap is dat de statushouder en de coach samen de zelfredzaamheidstoets invullen. Dit maakt zichtbaar in welke mate de potentiële deelnemer zich praktisch kan redden in Nederland. Het is in feite een nulmeting van de maatschappelijke ontwikkeling en mate van integratie.

⬇ Het format voor de zelfredzaamheidstabel is te downloaden van **www.demaatwerkplaats.nl**.

Vervolgens maken statushouder en coach samen een Routeplan; dit beschrijft hoe de potentiële deelnemer aan De Maatwerkplaats zijn de participatie en integratie gaat vergroten. De statushouder geeft aan wat hij wil bereiken in Nederland. De coach kan suggesties doen op basis van de uitkomsten van de zelfredzaamheidstoets.
De statushouder onderneemt zelf actie en kan hulp, informatie of steun vragen van de coach. Gedurende het traject bespreken deelnemer en coach meerdere keren de voortgang om te kijken welke actieve stappen de deelnemer heeft gezet. Als doelen behaald zijn, stellen ze nieuwe doelen. De doelen zijn zo geformuleerd dat succeservaringen goed haalbaar zijn. Dit werkt motiverend en vergroot het zelfvertrouwen van de deelnemer. Het formuleren van kleine, haalbare doelen is gebaseerd op de methode Mobility Mentoring®. **https://vng.nl/publicaties/handreiking-mobility-mentoring**

⬇ Een voorbeeld van een routeplan is te downloaden van **www.demaatwerkplaats.nl**.

De coach deelt de resultaten van de basisintake, en eventuele bijzonderheden, met de taal- en empowermentaanbieder. Die kan zo deelnemers ‘herkennen’ en niet pas bij de taaltoets voor het eerst kennismaken. De fase Wennen en herkennen eindigt met de eerste taaltoets. Deze meet het daadwerkelijke taalniveau en de leerpotentie van de deelnemer. Op basis hiervan is een klein aantal deelnemers alsnog afgevallen; redenen hiervoor zijn dementie, trauma of verstandelijke beperking.

Corona was wel een spelbreker

Mimount Soussan Werkconsulent Stroomopwaarts

Werkconsulent Mimount Soussan vertelt dat Stroomopwaarts veel tijd vrij heeft gemaakt voor individuele intakegesprekken. “Onze vier werkconsulenten hebben er maar liefst tweehonderd gedaan. En uiteraard de eindgesprekken, dat waren er 112. Bij de intake kunnen dingen naar boven komen waar een statushouder tegenaan kan lopen bij De Maatwerkplaats. Bijvoorbeeld als er medische klachten zijn of als de inburgeringslessen samenvallen met de lessen die De Maatwerkplaats aanbiedt. Dus het is zaak om goed in kaart te brengen wie ik aan tafel heb zitten om te bepalen of een start in De Maatwerkplaats zinvol is.”

“Door corona zijn sommige stages teruggebracht van vier naar twee dagen per week. En op een bepaald moment ontstond ook echt een tekort aan stageplekken, vooral in de horeca en de verzorging. Met als gevolg een wachtlijst. Maar de mensen die we hebben aangemeld voor De Maatwerkplaats, kunnen we niet inzetten op een ander terrein. Sommige cliënten hebben hierdoor acht, negen maanden in de wacht gestaan. Dat had beter gekund.”

“Bij het eindgesprek heb ik gemerkt dat de dames wel wat zelfverzekerder zijn geworden. Dan moesten ze bijvoorbeeld uit Vlaardingen, waar ze wonen, voor stage naar Rotterdam en Schiedam. Alleen. Met openbaar vervoer. Dat is ineens ook best wel eng hè?”

“Wat betreft verbetering van de taalvaardigheid; daarin zie je veel verschillen. Sommigen zeggen dat het instroomniveau te laag was, waardoor de lessen voor hen weinig meerwaarde hadden. Andere deelnemers vinden dat ze wel iets beter Nederlands zijn gaan spreken of begrijpen. Het ligt fifty-fifty, denk ik. Persoonlijk had ik meer uitstroom naar werk verwacht. Als we geen corona hadden gehad was dat vast en zeker gelukt, want er zit veel goeds in de methodiek. We gaan ‘m niet voor niets implementeren bij Stroomopwaarts.”

Het project is een pilot, dan moet je bijsturen als iets niet werkt

Corina Molenaar Projectleider De Maatwerkplaats

Projectleider Corina Molenaar: “Eerst deden alleen de coaches de intakegesprekken met de statushouders, maar dat werkte niet. De statushouders begrepen niet met wie ze in welke context om tafel zaten. Om de overgang van Stroomopwaarts naar De Maatwerkplaats te verduidelijken is na de eerste vier groepen besloten dat de werkconsulenten bij het basisintakegesprek aanwezig zouden zijn. Het project is een tenslotte een pilot, dan moet je bijsturen als iets niet werkt.”

“Dit verklaart waarom de werkconsulenten van Stroomopwaarts ongeveer tweehonderd intakegesprekken hebben gevoerd en De Maatwerkplaats-coaches 279. Van de 194 deelnemers kregen er 112 een eindgesprek met een werkconsulent. Deelnemers die vroegtijdig uitstroomden of uit de uitkering waren, hadden een eindgesprek met hun coach en niet met de werkconsulent.”

1.4 Dit zijn de resultaten
Van de 280 potentiële deelnemers zijn er 86 niet gestart met een activiteit. Van deze 86 zijn er drie (twee dankzij hulp van hun coach) gestart met een opleiding, UAF-traject of met de examens Inburgering. Vijf statushouders gingen aan het werk zodat hun vrouw niet mee hoefde te doen aan De Maatwerkplaats. De overige 77 waren om meerdere redenen niet beschikbaar voor De Maatwerkplaats. In totaal zijn dus 196 deelnemers begeleid door een coach en zijn 194 deelnemers gestart met tenminste één activiteit bij De Maatwerkplaats.

1.5 Dit hebben we geleerd
- Het is van belang om de statushouder goed te leren kennen en écht te zien: wie ben jij, wat kun jij, wat wil jij, wat heb je nodig? Door oprechte interesse, aandacht en feedback ontstaat een vertrouwensband en durft de statushouder steeds meer te delen met de coach. Ook belemmeringen die in eerste instantie niet gedeeld zijn. Het is zaak dit niet te bestempelen als het achterhouden van informatie; vertrouwen moet groeien
- Het opbouwen van een vertrouwensband (oprechte aandacht en luisteren) en empowerment in combinatie met cultuur-sensitieve begeleiding maakt dat veel ‘afwachters’ hun houding veranderen naar ‘willers’ en dat sommige ongemotiveerden opschuiven naar ‘afwachters’ of zelfs naar ‘willers’.

1.6 Dit heeft het gekost
Voor de fase Wennen en Herkennen komt circa € 98.000 ten laste van de AMIF-subsidie voor het bekostigen van:
- De extra, veelal coördinerende, werkzaamheden van Stroomopwaarts voor selectie van deelnemers, het organiseren van groepsbijeenkomsten en intakegesprekken en voor overige coördinerende werkzaamheden tijdens het project die buiten haar reguliere taken vielen
- De uren van coaches in deze fase van het project
- De kosten van de eerste taaltoets.

De inzet van werkconsulenten van Stroomopwaarts bij de intakegesprekken, casusoverleggen en eindgesprekken valt onder hun reguliere taakuitoefening. De kosten hiervan komen niet ten laste van de subsidie.

Seyit Yeyden

Directeur De Beroepentuin

Een onbekend nummer nemen ze niet op

Seyit Yeyden Directeur De Beroepentuin

"Ook al was het niet het doel; we hebben in het Maatwerkplaatstraject wel mensen kunnen plaatsen op een reguliere baan. En het leek ons leuk om het ondertekenen van het arbeidscontract een feestelijk tintje te geven. Met taart en een fotograaf. Dat bleek nog niet zo eenvoudig. We hebben tot drie keer toe de werkgever moeten uitnodigen, want de statushouder wilde helemaal niet tekenen. En zeker niet op de foto. Hier hebben we van geleerd dat we dus nóg beter moeten uitleggen wat de bedoeling is. Dat het in Nederland normaal is dat je een overeenkomst sluit tussen werkgever en werknemer."

Directeur Seyit Yeyden De Beroepentuin vervolgt: "Als je statushouders belt, en ze kennen het nummer niet, dan nemen ze meestal de telefoon niet op. En je moet zeker niet met een afgeschermd nummer bellen. Het zijn toch allemaal mensen met hun eigen verhaal; misschien lopen ze ook hier nog risico. Wat we nu doen is samen met hen ons telefoonnummer in hun telefoon zetten, dan weten ze dat wij het zijn die belt. Of we sturen een appje dat we gaan bellen of met de vraag om ons zelf te bellen. Zo leren we elke dag weer."

In de kern zijn het ondernemende types

Martijn Bulte Unitmanager Werkleerbedrijf Stroomopwaarts

Martijn Bulte, unitmanager Werkleerbedrijf bij participatiebedrijf Stroomopwaarts: "We moeten niet vergeten dat best veel van deze mensen een hele moeilijke, lange weg hebben doorstaan om hier te komen. Vaak zijn ze op de vlucht geslagen. Dus in de kern zijn het ondernemende types die stappen durven zetten. Het is jammer dat dat er soms in Nederland uitgeklopt lijkt te worden. Vooral omdat er ook hier voldoende perspectief is om gewoon een hele mooie toekomst op te bouwen. We hebben allerlei opleidingen en ingangen bij tal van bedrijven waar ze zo aan de slag kunnen. Maar goed, zijn ze er klaar voor? Want het is natuurlijk zo dat je op verschillende leefgebieden wel rust moet hebben. Je hebt een huis nodig dat ingericht is, je kinderen moeten naar school, je moet lichamelijk gezond zijn wil je aan je toekomst kunnen werken. Het betekent dat wij meer maatwerk moeten leveren; het is zonde als we helemaal voorbijgaan aan hun talenten en verlangens."

Startbijeenkomst workshop gezondheidszorg

2. Vergroten van de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie

2.1 Wat heeft de doelgroep nodig
'De' statushouder bestaat niet. Elke deelnemer heeft zijn eigen verhaal dat gekend moet worden. Dit is een tijdsintensief en noodzakelijk om hulp en ondersteuning op maat te kunnen bieden.

2.2 Dit hebben we gedaan
De Brede intake geeft een beeld van de persoonlijke situatie – en de eventuele problemen op de levensgebieden gezin, sociaal netwerk, gezondheid, financiële situatie, opleiding, werk en wonen. Dit beeld wordt aangevuld met ambities en wensen. Uit de Zelfredzaamheidstoets blijkt in hoeverre de deelnemer zich in praktisch opzicht kan redden in Nederland.

Deze informatie vormt het vertrekpunt van de begeleiding door de coach. Elke deelnemer heeft gedurende het hele traject dezelfde coach. Ze kunnen contact opnemen, hun coach opzoeken, de digitale spreekuren bezoeken (tijdens coronabeperkingen), bellen, appen. De ondersteuning is veelzijdig en op allerlei gebieden, variërend van hoe sluit ik een verzekering af tot uren in de wacht staan bij de Belastingtelefoon om een betalingsregeling te treffen.

Bij sommige deelnemers moeten eerst kleine belemmeringen opgelost worden – zoals kinderopvang regelen – voordat zij bij De Maatwerkplaats kunnen starten. Andere deelnemers hebben begeleiding nodig voordat zij met een activiteit kunnen starten. Zo is aan veel mensen uitgelegd hoe zij met openbaar vervoer moeten reizen om bij de activiteit te komen. De coaches maken hierbij vaak gebruik van de leerstrategie 'aanschouwelijk leren'. Door de aanpak van 'voordoen, samen doen, zelf doen onder toezicht, alleen doen' groeit de zelfredzaamheid bij deelnemers. De coach neemt de tijd voor herhaling, het zelfvertrouwen bij de deelnemer om het zelf te doen groeit. Bij een klein aantal deelnemers is – naast hun deelname aan De Maatwerkplaats – de maatschappelijke participatie toegenomen. Coaches vragen door op behoeftes en interesses en leiden hen actief door naar externe activiteiten of vrijwilligerswerk. In geval van zwaardere problematiek verwijzen de coaches door naar hierin gespecialiseerde organisaties.

Vanwege vele terugkerende vragen van deelnemers én op basis van de scores op de zelfredzaamheidsmatrix, is vanaf juni 2021 een maatwerkaanbod ontwikkeld om de zelfredzaamheid en participatie van de deelnemers te bevorderen. Zo heeft in Maassluis De Voedselbank (tevens ontmoetingspunt voor statushouders) voorlichting gegeven over hun activiteiten aan de eerste lesgroep van Maassluis. In Vlaardingen zijn er voorlichtingsbijeenkomsten over vrijwilligerswerk en taalcafé. In Schiedam kunnen deelnemers zich laten informeren over vrijwilligerswerk, diensten van het Trefpunt en Omgaan met geld. Verder hebben twee coaches een aantal korte workshops in Schiedam gegeven. Eén over de huidige energiemarkt en de stijgende prijzen, om zo schulden te voorkomen. De ander over 'omgaan met een aantal handige apps'. Tot slot is een meerdaagse workshop ingekocht over Gezondheid in Nederland.

Buiten De Maatwerkplaats om heeft een aantal vrouwelijke deelnemers meegedaan aan de StartUp4You-training over zelfredzaamheid en empowerment, aangeboden via Stroomopwaarts. Doel: de wachttijd voor de vakroute Zorg & Horeca overbruggen. Zo blijven de deelnemers geactiveerd.

Extra workshop over omgaan met geld in Nederland

Mensen vertrouwen eerder iemand die dezelfde weg heeft gelopen

Martijn Bulte unitmanager Werkleerbedrijf Stroomopwaarts

Martijn Bulte, unitmanager Werkleerbedrijf bij participatiebedrijf Stroomopwaarts: "De bedoeling is natuurlijk dat mensen zoveel mogelijk Nederlands spreken. Maar als je in je eigen taal toegesproken wordt of door iemand die eenzelfde traject heeft doorlopen, die weet hoe het er in asielzoekerscentrum aan toe gaat, de bureaucratische belemmeringen van ons land kent, dat scheelt wel. Want diegene snapt waar je mee te maken krijgt als statushouder. Daarnaast weet diegene ook meteen: die kan ik niks op de mouw spelden. Dat voelt toch anders dan zo'n Nederlander met blonde haartjes en rode wangetjes die de groep vertelt wat de regels van de bijstand zijn."

Je moet ze goed informeren, zodat ze zich kunnen redden in hun werk

Seyit Yeyden Directeur De Beroepentuin

In het nieuwe stelsel zijn voor inburgeringsplichtigen drie leerroutes ingericht: de reguliere of B1-route, de Onderwijsroute en de Z-route. De Z-route is bestemd voor statushouders die zeer veel moeite hebben met leren. Van hen wordt verwacht dat zij het vereiste taalniveau niet kunnen halen. Zij krijgen een combinatie aangeboden van taal, participatie en maatschappelijke activiteiten.

"Die Z slaat op zelfredzaamheid. Wat mij stoort is dat we veel statushouders wegzetten als hulpeloze mensen, terwijl ze een halve wereldreis hebben afgelegd om hier te komen. Dus ze zijn echt wel zelfredzaam. We moeten hen daarom ook gewoon benaderen als de ondernemende personen die het zijn," aldus directeur Seyit Yeyden.

De Beroepentuin heeft het eigen programma aangepast. "We hebben veel geleerd van De Maatwerkplaats. Wij gaan deze mensen niets leren over zelfredzaamheid en ondernemerschap. We leren ze praktische dingen zodat ze zich hier kunnen redden. Bijvoorbeeld over arbeidsverhoudingen in Nederland en hoe je met elkaar omgaat. We leren ze vaktaal zodat ze zich op het werk kunnen redden. Werken vinden we heel belangrijk."

"Wij zijn heel erg blij dat we aan dit project hebben meegedaan. We hebben zelf heel veel kennis en ervaring ingebracht. Maar we hebben er zelf ook heel veel van geleerd."

2.3 Dit zijn de resultaten

- Bij 27 deelnemers is de zelfredzaamheid toegenomen. Dit was voor hen de hoogst haalbare stap.
- Er zijn 39 deelnemers zijn meer in de samenleving gaan participeren doordat zij aan De Maatwerkplaats hebben meegedaan. Coaches hebben hen in contact gebracht met bijvoorbeeld het Taalcafé bij de bibliotheken en naar activiteiten bij De Voedselbank in Maassluis. Werkconsulenten hebben een aantal deelnemers een mooie vervolgstap aangeboden. In Vlaardingen volgt een groepje deelnemers nu extra taallessen. In Maassluis volgen enkele vrouwen – die de vakroute Horeca hebben gedaan – een kookworkshop bij de Stichting STOED.

2.4 Dit hebben we geleerd

- Om een vertrouwensband op te bouwen, moet je de statushouder écht zien. Intensieve begeleiding en/of veel contactmomenten dragen bij aan het opbouwen van die vertrouwensband. En als er vertrouwen is, gaat de statushouder luisteren en erop vertrouwen dat wat de coach zegt of doet in zijn belang is en niet alleen omdat er iets 'moet' vanuit een wet of regels. Daardoor staan ze open voor begeleiding en toeleiding naar andere organisaties of hulp. De statushouder écht zien betekent:
  - ▶ Wie ben je; de basisintake (persoonsgegevens, taalniveau, opleiding en werkervaring)
  - ▶ Hoe ziet je leven er nu uit: in kaart brengen van de levensgebieden
  - ▶ Wat kun je al in dit land: meting zelfredzaamheid
  - ▶ Hoe ziet je leven er uit: in kaart brengen, problemen signaleren, oplossingen zoeken
  - ▶ Wat kun je zelf/wat heb je van mij nodig (sociaal routeplan)
  - ▶ Waar wil je heen, wat wil je worden (ontwikkelingsrouteplan)

  Realitycheck:
  - ▶ Waar moet je heen: eisen gesteld aan de statushouder op basis van wetten, regels zoals de Wet inburgering en Participatiewet in Nederland = onderdeel van het ontwikkelingsrouteplan
- Bij de begeleiding is sensitief werken op verschillende niveaus nodig. Cultuursensitief (verbinding zoeken, met begrip voor normen en waarden uit hun thuiscultuur), stress-sensitief (aandacht voor belastbaarheid, werken aan gezondheid en traumaverwerking) en gendersensitief (vrouwen hebben tijd nodig om een nieuwe mindset te ontwikkelen).

2.5 Dit heeft het gekost

De kosten van deze fase zijn opgenomen in de fase Taal & Empowerment (zie 3.5).

i Sensitieve begeleiding door een ervaringsdeskundige

- Iedere statushouder een eigen coach
- De coach is ervaringsdeskundig (zelf vluchteling geweest, of 2e generatie).
- De coach spreekt de taal van de statushouder
- De coach kent de cultuur van de statushouder
- De coach is het centrale punt waarbij de statushouder steeds terugkomt
- De coach geeft feedback aan de statushouder vanuit oprechte interesse en aandacht
- De coach stimuleert, activeert en motiveert de statushouder
- De coach bewaakt de voortgang van het routeplan
- De coach onderhoudt intensief contact met statushouder (BAM-men – Bellen, Appen en Mailen –en via brieven)
- De coach bouwt aan een vertrouwensband; de overtuiging dat de coach handelt in het belang van de statushouder
- De coach heeft doorzettingsmacht.

Serdar Cicek

Werkleermeester Zorg

Houd van Nederland

Serdar Cicek Werkleermeester Zorg

Werkleermeester Zorg Serdar Cicek geeft de deelnemers altijd mee dat ze hun netwerk moeten uitbreiden. Niet binnen blijven. Als je de deur uitgaat, zet je stappen. “Probeer waar je leeft leefbaarder te maken voor jezelf. Houd van de plek waar je woont. Het land waar je leeft. Doe je dat niet, dan maak je een open gevangenis.”

“Ik dacht zelf ook ooit dat ik terug zou gaan naar mijn geboorteland, maar dat is onzin. Ik leef hier, mijn kinderen leven hier, mijn vrienden, mijn netwerk, mijn werk. Alles is hier. Ik zeg tegen de deelnemers: Nederland is prachtig met al die bomen en groen. Hier zal je sterven. Probeer er tot die tijd wat van te maken. Je gaat niet meer terug. Probeer een huis te kopen, te settelen. Dan weet je, ik heb besloten, ik ga hier blijven. Dit is mijn thuis.”

Wij houden van Nederland

Raja Al Kotaini Deelnemer aan De Maatwerkplaats

Raja Al Kotaini gaat wekelijks naar de Voedselbank in Maassluis om daar andere vrouwen (uit Turkije Syrië, Suriname) te ontmoeten. “Ik leer daar over social media. Over de opvoeding van de kinderen. Kleren naaien. Mijn mening geven. We drinken koffie en thee met elkaar en praten over persoonlijke dingen. We spreken Nederlands. Ik heb er één vriendin aan over gehouden; we gaan wel eens samen wandelen.”

“We hebben veel steun van de coaches gehad. Ze waren heel belangrijk. Ze hebben geholpen met de papieren en al die brieven. Ze bellen ons om te vragen hoe het gaat. Heel lief. Talat, de taalleraar, is heel aardig, daar heb ik veel van geleerd. Mijn man en ik missen de lessen. We zijn ook heel trots op onze certificaten.”

“Wij houden van Nederland. Nederland is veilig. De mensen zijn vriendelijk. Zeggen ons gedag op straat, in de bibliotheek. Ik heb nog niets slechts ontdekt aan Nederland.”

Empowermenttraining

3. De activiteit Taal & Empowerment

3.1 Serieuze test voor de deelnemers
In deze fase worden er voor het eerst eisen aan de deelnemers gesteld: afspraken nakomen, op tijd komen, je afmelden als je niet komt, actief meedoen in de les. De deelnemers krijgen deze 'spelregels' tijdens de eerste les uitgelegd. De coaches zijn hierbij aanwezig en dragen ze als het ware over aan de docent; blijven daarnaast nog steeds hét centrale aanspreekpunt voor de deelnemers.

3.2 Dit hebben we gedaan
De deelnemers krijgen in totaal acht weken les, drie of vier dagdelen per week. De lessen zijn een combinatie van taal-, reken- en digitale vaardigheden en empowerment.

Tijdens de lessen over taal-, reken- en digitale vaardigheden dagen de docenten de statushouders uit om actiever te worden. De lesmethode is dan ook niet instruerend en onderwijzend, maar activerend, prikkelend en stimulerend. De statushouders worden als het ware 'wakker geschud'.
De deelnemers voelen zich aangesproken doordat De Maatwerkplaats gebruik maakt van cultuur-sensitieve (ervaringsdeskundige) docenten. Inhoudelijk gaan de lessen over situaties in het dagelijks leven; de deelnemers waarderen deze praktijkgerichtheid omdat dit hen echt helpt. De deelnemers krijgen spreektijd en doen mee aan rollenspellen.

Tijdens de lessen over empowerment leren statushouders nadenken over zichzelf en over hun situatie in Nederland; ze beseffen dat ze zelf een rol spelen in hun eigen toekomst (eigenaarschap). Ze worden gestimuleerd om doelen te stellen en plannen te maken voor die toekomst. Door deze lessen lukt het veel statushouders, die de hoop op een beter leven in Nederland al opgegeven hadden, zich weer open te stellen voor nieuwe mogelijkheden.

Opmerkelijk genoeg speelt de coronacrisis ook hierin een rol. Deze tast namelijk hun 'veilige' wereld aan. Informatie over corona begrijpen zij niet. Hierdoor beseffen ze dat ze een volgende stap in hun ontwikkeling moeten maken.

Tijdens de lessen bouwt de docent aan een vertrouwensband. Door de kleine lesgroepen leert de docent elke deelnemer kennen op het niveau van daadwerkelijke vaardigheden en motivatie. Na de lessen geeft de docent advies over de vervolgstap in hun ontwikkeling, passend bij hun niveau, ambities en draagkracht.

Dave Pompe

Werkleermeester De Beroepentuin

Die droom, daar houden ze aan vast

Dave Pompe Werkleermeester De Beroepentuin

Als je je niet bewust bent van de vreselijke dingen die ze hebben doorgemaakt, zal je deze mensen nooit begrijpen. Bijvoorbeeld dat ze heel bewust hebben gekozen huis en haard te verlaten om hun droom te realiseren. Die droom, daar houden ze aan vast. Dat is natuurlijk mooi, maar ook ingewikkeld. Dan zeggen ze bijvoorbeeld 'In mijn eigen land werkte ik in de bouw, dus dat wil ik nu ook weer". Maar hier zijn de bouwvoorschriften en de regels onvergelijkbaar veel strikter. En de taal blijkt een grote belemmering voor het behalen van het noodzakelijke VCA."

"Of ze willen iets worden waarvan je nu al wet dat ze dat nooit gaan halen. Dan zeg ik: 'Ik wilde vroeger striptekenaar worden... maar ik kan helemaal niet tekenen.' Met zo'n voorbeeld wil ik duidelijk maken dat je dromen moet koesteren, maar dat je ze wel moet kunnen realiseren. En meestal valt dan het kwartje dan wel", aldus Dave Pompe van De Beroepentuin.

Fijn als mensen ongeveer hetzelfde taalniveau hebben

Serdar Cicek Werkleermeester Zorg

Serdar Cicek, werkleermeester Zorg, probeert regelmatig interactie uit te lokken en deelnemers uit te dagen. "In mijn groepen zitten mensen uit allerlei landen. Ik leer in de loop der tijd ook wat van hun taal. Maar onze voertaal is en blijft Nederlands; dat verbindt de deelnemers. Ik evalueer regelmatig mijn lessen en daaruit blijkt dat ze taal de belangrijkste reden vinden om mee te doen aan De Maatwerkplaats. Werk staat op een tweede plek."

"Voor de één ga ik te langzaam, voor de ander te snel. Ik zoek de middenweg. Het zou fijn zijn als de mensen in een groep op ongeveer hetzelfde taalniveau zitten, dan weet ik op welke level ik les moet geven. Nu heeft de ene deelnemer een woordenschat van vijfhonderd Nederlandse woorden en een ander tweeduizend. Voordeel is dan weer dat ze elkaar kunnen helpen. Overigens gebruik ik ook veel beelden van internet en YouTube om dingen uit te leggen."

3.3 Dit zijn de resultaten

Er zijn 156 deelnemers gestart met Taal & Empowerment. Deelnemers die meer dan 80% aanwezig waren, kregen een certificaat van voltooiing. Deelnemers die minimaal 70% aanwezig waren (overige afwezigheid was overmacht) ontvingen een certificaat van deelname. Dit waren 121 deelnemers.

De deelnemers die klaar zijn met Taal & Empowerment en niet doorstromen naar een vakroute, krijgen een tweede Taaltoets om het eindresultaat van de lessen te meten.

Stichting Novum stelt vast dat een groot deel van de deelnemers digitaal vaardiger is geworden en beter in taal en rekenen.

Door de empowermentlessen zijn veel deelnemers positiever gaan denken over hun leven in Nederland en stellen ze zich meer open voor andere mogelijkheden en ideeën over hun eigen situatie. Stichting Novum stimuleert dit door gesprekken over individuele situaties. Bijvoorbeeld over de positie van de vrouw, 'als de kinderen later groot zijn'– in relatie tot duurdere kleding of studiekosten, over aan het werk gaan in Nederland. Deze aanpak beïnvloedt ten eerste hun individuele gedrag: op tijd komen, minder uitval, minder agressie, meer begrip voor organisaties. En zij brengen die inzichten, kennis en positievere mindset mee naar hun cultuurgebonden gemeenschap.

Wij noemen het de schop onder-je-kont methode

Talhat Raja Directeur Stichting Novum

Talhat Raja van Stichting Novum, die het taalonderwijs voor De Maatwerkplaats verzorgt, vindt dat het project zich te sterk op de nieuwe Wet inburgering heeft gericht. "Het gevolg is een in mijn ogen te grote nadruk op taal en werk. Terwijl wij in onze aanpak ervaren dat vooral het empoweren – lelijk woord, maar je begrijpt wat ik bedoel – centraal zou moeten staan. En zaken als gezondheid, traumaverwerking, dagbesteding. We zien gewoon dat als onze training zich richt op het versterken van mensen ze ook beter worden in taal. Simpelweg omdat ze zelfverzekerder zijn."

"Ik vind het ook heel lastig dat het project ons als het ware 'dwingt' om onze aanpak vast te leggen in beleid. Als je het opschrijft, ben je het kwijt. Als je onze methode toch wilt omschrijven, dan noem ik liefde voor mensen, verbinding maken, vertrouwen geven, helpen waar nodig en voor de rest vooral een schop onder de kont geven. En hardop bevestigen als ze het goed doen. Laat witte mensen maar over de theorie van inburgeren – ook zo'n rotwoord – praten; wij doen het."

"Tegen sommige deelnemers zeg ik bijvoorbeeld dat ze kansarm zijn en zullen blijven. Maar dat zij wel bepalen hoe het hier met hun kinderen en kleinkinderen zal gaan. Ik ben zelf tweede generatie en zie waar ik nu sta. Kansarm betekent trouwens niet dat de mensen zielig zijn, dat we ze moeten doodknuffelen. Als ik iemand zie hinken, vraag ik wat er is en kijk ik in zijn ogen of hij me niet in de maling neemt. Met mij kun je niet dollen; ik heb hetzelfde meegemaakt. Als er hulp nodig is, geef ik hulp. Maar bij een pijntje bestel ik niet meteen een taxi voor ze, zoals vrijwilligers van hulporganisaties geneigd zijn te doen. Begrijp me goed, ik heb die vrouwen hoog zitten, maar soms leggen ze de mensen echt te veel in de watten."

Taalles

3.4 Dit hebben we geleerd

- Als een deelnemer afwezig is, neemt de coach of taalaanbieder zo snel mogelijk contact op om te achterhalen wat er aan de hand is. De deelnemer leert zo dat 'afspraak is afspraak' bij De Maatwerkplaats en in Nederland Hoe een deelnemer zich aan de spelregels houdt, is afhankelijk van zijn basishouding ten opzichte van de overheid en/of de door de overheid opgelegde eisen en verplichtingen. We onderscheiden vier typen. Ze krijgen begeleiding op maat (geïnspireerd door het onderzoeksrapport 'Slimme Handhaving' van de Rijksuniversiteit Groningen (https://research.rug.nl/en/publications/slimme-handhaving-een-empirisch-onderzoek-naar-handhaving-en-nale) en handhavingsprofielen in de Participatiewet):
  - ▶ Onmachtigen: begeleiding gericht op blokkades wegnemen door een training, groepsgesprekken, zwaardere hulp via wijkteams. Na het oplossen van deze blokkades vallen deze mensen onder één van de andere typeringen
  - ▶ Willers: willen zelf vooruitkomen, ontwikkelen zich vanuit een intrinsieke behoefte. De begeleiding is gericht op wegwijzen en het aanbieden van activiteiten en ontwikkeling
  - ▶ Afwachters: zijn voorzichtig en angstig om fouten te maken. Deze groep heeft het meest baat bij empowerment (rollenspellen) en het ontwikkelen van zelfregie. De begeleiding is gericht op gedragsverandering (Cirkel van gedragsverandering van Movisie; zie voor nadere uitleg het hoofdstuk 'Eindresultaat') met inzet van een coach en/of docent die activeert, stimuleert en motiveert. Bij het niet nakomen van afspraken in gesprek gaan, regels uitleggen, voordeel van de twijfel geven
  - ▶ Duikers: begeleiding gericht op motiveren zodat zij zich ontwikkelen tot 'willers' of 'afwachters'. Bij blijvend negatief gedrag, begeleiding gericht op het nakomen van afspraken, controle en handhaving zolang er wettelijke plichten zijn die vervuld moeten worden
- Organisaties zien 'de statushouder' vaak als 'hun cliënt' en gaan met deze 'solobenadering' voorbij aan het feit dat de statushouders onderling veel contact hebben
- Doelen worden beter bereikt door empowerment in de taallessen te verweven, in plaats van hier één keer per week een sessie aan te wijden.

3.5 Dit heeft het gekost

Voor de fase Taal & Empowerment komt circa € 148.000 ten laste van de AMIF-subsidie voor het bekostigen van:

- De begeleidingsuren van de coaches voor het helpen en ondersteunen van deelnemers, voor het bevorderen van zelfredzaamheid, maatschappelijke participatie en overig contact met de deelnemers
- De lessen Taal & Empowerment
- De workshop Gezondheid in Nederland.
- De kosten van de tweede taaltoets.

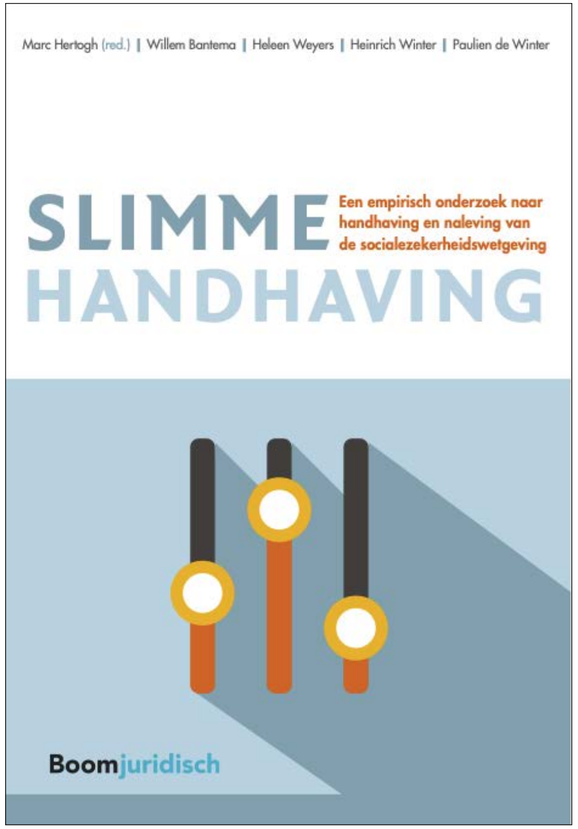

Is dat nou zo moeilijk?

Serdar Cicek Werkleermeester Zorg

"Hier moet je assertief zijn. Vooral de dames zijn dat niet gewend. Waar ze vandaan komen, zijn ze vaak als een soort tweederangsburgers behandeld. Ik vertel dan dat in het westen, en met name in Nederland, vrouwenrechten gelijk zijn aan mannenrechten. En dat vrouwen in, zeg maar, mannenberoepen kunnen werken."

Werkleermeester Zorg Serdar Cicek vervolgt: "Sommige deelnemers hebben moeite om hun eigen naam op te schrijven in het Nederlands. Maar ze moeten wél - voor de subsidiegever - zelf hun voor- en achternaam op de aanwezigheidslijst zetten. En paraferen. Wij denken, is dat nou zo moeilijk? Maar het blijkt gewoon heel lastig voor hen."

Je moet hier overal diploma's voor hebben

Zahir Sawan Deelnemer De Maatwerkplaats

Zahir Sawan woont vier jaar in Nederland, samen met zijn vrouw. Ze hebben vier kinderen tussen de twintig en acht jaar. Zahir heeft acht weken taalles gevolgd via De Maatwerkplaats. "Sommige woorden waren makkelijk, omdat ik ze al kende. Nieuwe woorden zijn wel een beetje moeilijk. Ik ben ze eigenlijk alweer vergeten. Thuis spreek is soms Nederlands met mijn kinderen; zij spreken de taal goed. Ik kijk ook naar het nieuws, daar kan ik van leren."

Zahir wil elektromonteur worden, maar dat zal niet eenvoudig zijn. "In Syrië had ik een boekenwinkel. Ik heb geen geld om hier een eigen winkel te openen. Bovendien moet je hier overal diploma's voor hebben."

Zahir Sawan

Deelnemer De Maatwerkplaats

Hamza Khalalyi

Deelnemer De Maatwerkplaats

»Als De Maatwerkplaats nog een keer komt, wil ik weer«

Hamza Khalalyi Deelnemer De Maatwerkplaats

Hamza Khalalyi werkte in Syrië in de bouw en wil ook in Nederland in de bouw werken. Hij heeft het naar z'n zin bij Rijnmond-Bouw. Hij laat op zijn mobieltje zien wat hij gemaakt heeft: een fotolijstje, een tafel. "Ik maak van alles foto's. Ik ben er trots op."

Hamza vindt dat het in Nederland makkelijker is om in de bouw te werken. "Hier werk je vanaf tekening; in Syrië moet je alles zelf bedenken. En de moderne machines vervangen veel handwerk. Ik houd van dit werk."

"Ik heb geleerd hoe de gereedschappen heten; daarvoor kregen we huiswerk mee. Werkleermeester Salomon is heel goed. Hij geeft snel antwoord op je vragen, hij helpt je. Maar voordat ik aan het werk kan bij een baas moet ik mijn VCA halen, dat is moeilijk."

"Ik heb leuke collega's. En ik heb van alles geleerd over de Nederlandse cultuur. Jullie hebben vaste tijden voor alles. Iedereen gaat hier op tijd naar z'n werk, niemand komt te laat. Er zijn vaste pauzemomenten. Vaste regels voor alles, dat vind ik heel goed."

"De Maatwerkplaats was echt een kans voor mij. Ik heb veel geleerd. Ik vond het leuk. Ik heb ook veel mensen uit mijn omgeving verteld over het project. Hierdoor zijn sommige mensen ook naar De Maatwerkplaats gegaan. Als De Maatwerkplaats nog een keer komt, wil ik weer. Dan ga ik nog meer leren. Ook al ben ik oud."

Kookles onder leiding van werkleermeester Mike Maduro

«Ik heb vooral op m'n stage Nederlands geleerd»

Maryam Al Dakhil deelnemer De Maatwerkplaats

"Ik heb tien weken taallessen gevolgd, maar eigenlijk meer Nederlands geleerd tijdens mijn stage Zorg & Horeca. Door corona viel de stage wel wat in het water; ik had graag op verschillende plekken stage willen lopen; een hotel, restaurant, ziekenhuis. In plaats daarvan hebben de deelnemers aan de vakroute voor elkaar gekookt. Ik ben ook met werkleermeester Mike mee naar de groothandel geweest en zo geleerd wat ik waar kan kopen. Door corona kon hij maar twee of drie personen per keer meenemen. Ik heb ook van Mike veel geleerd over gezond eten, daar ben ik blij mee."

Voor Maryam Al Dakhil was De Maatwerkplaats een mooie ervaring: "Maar ik verwachtte wel dat ik meer zou leren. Een intensiever programma. Meer dan een paar nieuwe woorden per dag en het koken van eenvoudige gerechten. Dat heb ik ook tijdens de tussen- en evaluatiegesprekken gezegd. Ik ga nu proberen mijn taalniveau te verbeteren via een speciaal programma van Stroomopwaarts. En ik heb binnenkort een sollicitatie voor een betaalde baan in een restaurant."

Daar kick ik op

Serdar Cicek Werkleermeester Zorg

"Ik hamer erop dat ze de taal moeten leren. Probeer Nederlands te spreken, maakt niet uit waar je bent. Lach om je fouten; een dag niet gelachen is een dag niet geleefd. Je kunt alleen maar leren van je fouten. Gewoon heel veel doen; zo heb ik het zelf ook geleerd. En als je goed bent met de taal, kan je als huishoudelijke hulp instromen. En als je werkgever tevreden is, kan je een treetje hoger. Ik laat ook zien hoeveel ze dan gaan verdienen. Dat stimuleert."

Volgens werkleermeester Zorg Serdar Cicek schamen mensen zich om fouten te maken. "Ik haal in elke les iemand voor de groep en dan vertellen ze iets over zichzelf. Meer dan hun naam en hoeveel kinderen ze hebben. In het begin durfden ze niet, maar op het laatst wilde iedereen graag vertellen wat ze gedaan hebben, waar ze vandaan komen, waar ze wonen, over hun familie, dat de kinderen naar school gaan, hoe ze gevlucht zijn. Dat ze dat durven in het Nederlands, dat geeft toch wel voldoening. Daar kick ik op."

"Ik geef ook vaak het voorbeeld dat, als je een uitkering hebt en je gaat naar de bank om geld te lenen, dan gaat dat niet gebeuren. Maar als je werk hebt, en ook al verdien je maar één euro meer dan je uitkering, dan zal de bank je wél geld lenen. Zo probeer ik hen aan te moedigen."

Ik ben niet de jongste meer

Hamza Khalaly Deelnemer De Maatwerkplaats

Ik heb acht weken taalessen gevolgd en veel nieuwe woorden geleerd. Meer dan bij inburgeringsschool; dat was niet zo goed. Ik volg nu lessen bij de bibliotheek. Dat is goed. Ik krijg ook huiswerk mee van de bibliotheek. Ik vind Nederlands niet zo moeilijk, maar iemand moet me wel helpen. Ik ben bijna 65 jaar, niet de jongste meer." Hamza Khalalyi merkt dat met de jaren leren steeds moeilijker gaat.

Het lijkt misschien kinderachtig, maar het werkt

Salomon Oudshoorn Werkleermeester Rijnmond-Bouw

Salomon Oudshoorn, werkleermeester bij Rijnmond-Bouw: "Als een Nederlandse jongen met een statushouder samenwerkt en ze begrijpen elkaar niet, dan ga ik er zelf bij staan en leg ik het rustig uit. Als het moet twee, drie of vier keer. In Jip en Janneke-taal. Maar laten zien hoe iets werkt, in combinatie met woorden, dat werkt vaak het beste."

"Ik adviseer mensen die moeite hebben met het Nederlands om gewoon een kinderboekje te pakken. Want dan heb je een plaatje en grote letters. Ga maar oefenen. Lees maar voor. Net zoals onze eigen kinderen. Eerst kleine woordjes, dan steeds groter en meer. Tot je zinnen kunt maken. De deelnemers gaan hiermee aan de slag, en het lijkt misschien kinderachtig, maar het werkt."

Werkleermeester Salomon Oudshoorn in de werkplaats

4. De activiteit Vakroute

4.1 Verdere ontwikkeling van de doelgroep
Voor de volgende ontwikkelingsstap binnen De Maatwerkplaats betrekt de coach het advies van de docent Taal & Empowerment. Maar coach en deelnemer bepalen samen of er een vakroute volgt. Bij een negatief advies en een sterke motivatie, is de wens van de deelnemer doorslaggevend. Bij een hoog niveau en veel vaardigheden, maar een lage motivatie, stimuleert de coach de deelnemer om een aan vakroute te beginnen.

Om de drempel voor een vakroute te verlagen, zijn er onder leiding van de coaches groepsrondleidingen bij de vakroutes Techniek en Bouw. Een kijkje in de keuken, sfeer proeven, de werkleermeesters ontmoeten, de werkroutes zien; het verleidt vrouwen in ieder geval niet. Zij gaan vooral naar de vakroute Zorg & Horeca, net als mannen met ervaring in zorg en horeca, of met lichamelijke beperkingen.

Zijn deelnemers niet beschikbaar of geschikt gebleken voor het volgen van een vakroute, dan worden ze op hun eigen niveau doorgeleid naar vrijwilligerswerk, naar maatschappelijke activiteiten of overgedragen aan Stroomopwaarts.

“Ik markeer toch niets aan mijn handen?”

Corina Molenaar Projectleider De Maatwerkplaats

Projectleider Corina Molenaar: “Tijdens een werkoverleg vertelde een coach dat een deelnemer boos was. De taaldocent had namelijk een negatief advies afgegeven voor het volgen van een vakroute vanwege het zeer lage Nederlandse taalniveau van die deelnemer. ‘Hoezo niet geschikt om te werken in Nederland? Ik mankeer toch niets aan mijn handen!’ had de deelnemer tegen de coach gezegd. ‘Stuur maar door,’ zei ik. Iemand die zo gemotiveerd is verdient een kans. Coaches blij, deelnemer blij. Maatwerk leveren is ook lef tonen.”

Werken in Nederland is een grote stap: Onbekend maakt onbemind

Corina Molenaar Projectleider De Maatwerkplaats

“De deelnemers begrepen eerst niet wat het verschil is tussen een vakroute volgen en een baan hebben. En veel statushouders zijn bang om in loondienst werken, want wat als je ontslagen wordt? Heb je dan nog een inkomen? Een uitkering hebben voelt veilig. Deze observatie over hun onbekendheid met de Nederlandse wetgeving rondom werk is gedeeld met Stroomopwaarts, zodat ze hieraan meer aandacht kan besteden in haar trainingen voor de nieuwe Wet inburgering.”

Projectleider Corina Molenaar vervolgt: “Verder zagen we dat de overgang van klaslokaal naar werkomgeving te groot was. Om deze drempel te verlagen zijn er films over de vakroutes en beroepen gemaakt; die konden de coaches laten zien. Later hebben we daar nog – onder leiding van de coaches – groepsrondleidingen aan toegevoegd voor de vakroutes Techniek en Bouw. Een kijkje in de keuken, sfeer proeven, de werkleermeesters ontmoeten, de werkroutes zien: het onbekende wegnemen. Dit deden we vooral óók omdat iedereen koos voor de vakroutes Horeca en Zorg, inclusief de mannen die in hun land van herkomst bijvoorbeeld loodgieter waren. Deze aanpak had effect: alleen vrouwen en mannen met ervaring in zorg en horeca, of met lichamelijke beperkingen, kozen vervolgens voor de vakroutes Horeca en Zorg.

4.2 Dit hebben we gedaan
De coach is aanwezig bij het kennismakingsgesprek bij de vakroute en vervult zo een verbindende rol. Vervolgens start de deelnemer met het programma.

Deelnemers krijgen hun opleiding in een veilige omgeving; fouten maken mag. Op de opleidingslocaties zijn realistische werksituaties nagebootst, het is dus net echt maar ook niet ‘echt.’ Een werkleermeester leidt op en begeleidt de deelnemers. Na zes weken volgt een tussenevaluatie door de werkleermeester en deelnemer in aanwezigheid van de coach. Ze spreken dan over zaken als begeleiding, werkhouding, verbeterpunten, wel of geen perspectief op betaald werk.

Het is belangrijk dat de werkleermeester een vertrouwensband heeft met de deelnemers. Dit vraagt een ‘investering aan de voorkant’: de tijd nemen, interesse tonen, apart nemen voor één-op-één-gesprekken, angst om te falen wegnemen, geen druk uitoefenen. Bij afwezigheid niet vragen: ‘waarom ben je er niet’, maar ‘wat is er aan de hand.’ Begrip tonen voor de behoefte aan zelfregie en autonomie. Niet elke werkleermeester is geschikt voor De Maatwerkplaats.

Voelen deelnemers zich geaccepteerd en begrepen, dan accepteren zij meer aanwijzingen over wat er nodig is om in Nederland aan het werk te kunnen. Zoals zich laten aanspreken op hun gedrag (op tijd komen, ziekmelden, samenwerken met collega’s).

Aan het einde van de vakroute (na tien weken of langer want: maatwerk) volgt een eindevaluatie; een gesprek tussen werkleermeester en deelnemer in aanwezigheid van de coach. Deelnemers krijgen feedback over hun werknemers- en beroepsvaardigheden. Bij afronding ontvangen ze een certificaat van de aanbieder van de vakroute. Daarna volgt ook de tweede Taaltoets voor deze deelnemers. Deelnemers die niet uitstromen naar werk hebben een eindgesprek met hun coach en de werkconsulent van Stroomopwaarts. Ze bespreken de ontwikkeling en mogelijke vervolgstappen. De werkconsulent neemt dan de begeleiding weer over van de coach.

De video’s over de vakroutes en beroepen staan op **www.demaatwerkplaats.nl**.

Ik heb mijn lesmateriaal moeten aanpassen

Serdar Cicek Werkleermeester Zorg

Werkleermeester Zorg Serdar Cicek heeft zelf zijn lesmateriaal gemaakt. Met hulp van één van zijn zonen. “Dat heeft me veel tijd gekost. Ik gebruik veel plaatjes en filmpjes van internet. En je moet bepalen wat je gaat vertellen. Ik geeft nu les over bijvoorbeeld de was doen. Dan leer ik hen over wassen met de wasmachine, was ophangen, was opruimen, kasten opruimen. Een ander onderwerp is bedden verschonen, mensen wassen en aankleden. En natuurlijk regelmatig handen wassen, met instructie hoe je dat goed doet.”

“Ik leg ook met video’s uit waar je aan kunt zien of iemand een beroerte heeft. Of bijvoorbeeld een andere veel voorkomende ziekte bij oudere mensen: diabetes. Als iemand heel veel drinkt en vaak naar het toilet gaat en een droge mond heeft, dan wil ik dat ze dat melden aan het verzorgend personeel. Of hun cliënt adviseren om naar de dokter te gaan.”

“Ik evalueer ook mijn lessen. Is het duidelijk? Is het tempo goed? Dankzij de feedback van deelnemers heb ik mijn lesmateriaal aangepast.”

Frank Knotter

Algemeen Directeur Rijnmond-Bouw

De Maatwerkplaats is een win-win

Frank Knotter Algemeen Directeur Rijnmond-Bouw

"Rijnmond-Bouw is een sociaal-maatschappelijk verantwoord bedrijf én sinds een jaar of vijf partner van Stroomopwaarts. Wij helpen graag mensen een stapje vooruit. Er zijn er legio die thuis op de bank duimendraaien en die kunnen wij helpen. We zagen natuurlijk ook kansen voor onszelf; de vraag naar mensen is in de bouw enorm en het project bood ons mogelijkheden om mensen hiervoor op te leiden en daarna te plaatsen op een baan", vertelt algemeen directeur Frank Knotter.

"Bij ons leren mensen timmeren, tegelen en metselen. We doen alles in het Nederlands, met Google Translate en met handen en voeten. We geven op onze locaties ook taalles specifiek gericht op de bouw. We hadden eerst zelf een taalprogrammaatje in elkaar gedraaid. Dan lieten we een plaatje met hamer zien en daar stond dan 'hamer' onder en een collega sprak het woord 'hamer' in. Dat sloeg heel erg aan, de leerlingen raakten heel erg gemotiveerd en de slagingskansen op werk in de bouw namen toe. We hebben de lessen wat geprofessionaliseerd; volgend jaar bieden we ze samen met Stroomopwaarts aan. Zo worden de mensen verstaanbaar en kunnen zich staande houden."

4.3 Dit zijn de resultaten

- Er zijn 91 deelnemers gestart met een vakroute en 76 hebben deze met succes afgerond (45 Zorg & Horeca, 25 Techniek en 6 Bouw)
- Een 15 mensen voor wie een vakroute te zwaar was, is gestart met vrijwilligerswerk
- Er zijn 16 deelnemers rechtstreeks door De Maatwerkplaats bemiddeld naar werk
- Acht deelnemers hebben zelf werk gevonden. Soms toevallig, soms omdat de vakroute hen niet lag en ze in een andere sector zijn gaan werken
- Negen deelnemers zijn gestart met een MBO-opleiding
- Van vier deelnemers is de uitkering gestopt vanwege verhuizing of pensioen.

Concluderend: samen met de eerdergenoemde 'bijvangst' (zie 0.3) is van 43 deelnemers de bijstandsuitkering beëindigd.

Daarnaast zijn op de langere termijn de volgende resultaten te verwachten:

- Twee vrouwen volgen nu een vervolgtraining via Stroomopwaarts, de laatste stap naar betaald werk
- Meerdere deelnemers hebben aan Stroomopwaarts gevraagd om werk voor hen te zoeken. Door alles wat ze ervaren en geleerd hebben, ervaren zij die stap als minder bedreigend.

4.4 Dit hebben we geleerd

- Bied maatwerk in ontwikkeling. Zorg voor een divers aanbod en niveau van ondersteuning, hulp, activiteiten en ontwikkelingsmogelijkheden als opleidingen, stages en werk. Passend bij wat elke statushouder op dat moment nodig heeft om een ontwikkelstap te kunnen maken. Heb aandacht voor alle leefgebieden en bepaal op welk niveau hulp nodig is:
  - Hulp individueel
  - Hulp aan huishouden/gezin/familie
  - Aanbod buitenshuis: aandacht voor het lichaam
  - Hulp buitenshuis: lotgenotencontact, begeleiding door coach, formeel hulpaanbod
  - Activiteiten buitenshuis: aanbod externe partners
  - Ontwikkelingsactiviteiten gericht op leren: taal, empowerment, voorlichting
  - Ontwikkelingsactiviteiten gericht op werk: opleiding, stages, vakroutes
- Bied perspectief. Statushouders zijn geen willoze objecten die een door ons bedacht systeem draaiend houden. Statushouders zijn mensen. Behandel ze met respect. Luister naar hun behoeftes. Geef ze autonomie en zelfregie. Als ze iets moeten, leg dan uit waarom dit moet en hoe dit hen verder helpt in het opbouwen van een nieuw leven in Nederland. Hierdoor ontstaat meer begrip en minder weerstand.

Nurretin Demiral

Werkleermeester de Beroepentuin

Ze noemen ons meneer Dave en meneer Nurretin

Dave Pompe Werkleermeester De Beroepentuin

“Wij hebben samen met de Stichting nieuw thuis Rotterdam het lesprogramma Taal op de werkvloer ontwikkeld. Want het is wel fijn dat, op het moment dat je zegt ‘pak een hamer’, ze dan niet met een schroevendraaier aankomen. En dat ze weten hoe de kleuren heten van de elektriciteitsdraden waar we mee werken. In de lessen gebruiken we woorden en beelden.”

“Er hebben ook wat jongens van De Maatwerkplaats meegedaan aan deze twaalfweekse cursus. Ze leerden daar ook over veilig werken en over omgangsvormen en regels.” Werkleermeester Nurretin Demiral vult z’n collega Dave Pompe aan: “Ik heb wat ze geleerd hebben mee teruggenomen naar de werkvloer zodat we het konden herhalen. We hebben aan het begin een nulmeting uitgevoerd en alle deelnemers waren na de cursus beter in vaktaal.”

De lessen over omgangsvormen en regels gaan er bijvoorbeeld over dat je belt als je je te laat bent of niet kunt komen. En over de coronaregels, zoals handen wassen, mondkapje opdoen, temperaturen. Na een week of drie hield iedereen zich aan dit protocol. “Door het regime waar ze onder geleefd hebben, is het voor hen moeilijk om mij te tutoyeren. Meestal noemen ze mij meneer Dave. Dan leg ik uit dat dat in Nederland niet hoeft. Maar dat ze ook weer niet ‘hé joh’ tegen me moeten zeggen.”

Ik ben hoopvol

Martijn Bulte Unitmanager Werkleerbedrijf Stroomopwaarts

“Er zijn volgens mij zo’n dertig mensen de bijstand uitgestroomd via De Maatwerkplaats. Hoewel dit geen projectdoelstelling was, is het natuurlijk wel mooi. Maar ik vind het nog belangrijker dat zó veel mensen perspectief hebben gekregen of nu op een vervolgtraject bij ons zitten. Ik verwacht dat over een jaar een groot deel van de deelnemers aan De Maatwerkplaats gaat uitstromen; daarvoor zijn nu de zaadjes geplant. Het blijkt maar weer dat als je perspectief biedt, die volgende stap bijna automatisch volgt. Alles wat je aandacht geeft groeit. Dat is hoopvol”, aldus Martijn Bulte, unitmanager Werkleerbedrijf bij participatiebedrijf Stroomopwaarts.

4.5 Dit heeft het gekost

Voor de fase Oriëntatie op de arbeidsmarkt (vakroutes) komt circa € 260.000 ten laste van de AMIF-subsidie voor het bekostigen van:

- De kosten van de vakroutes
- De begeleidingsuren van de coaches voor een tiental deelnemers bij kennismakingsgesprekken bij de vrijwilligersorganisaties
- De begeleidingsuren van de coaches bij de rondleidingen en hun aanwezigheid bij het kennismakingsgesprek, de tussenevaluatie- en de eindgesprekken bij de vakroutes
- De uren van de coaches om de eindmeting 'zelfredzaamheid' af te nemen, hun uren voor het voeren van het laatste routeplangesprek, het bepalen van het eindresultaat van De Maatwerkplaats en het eindgesprek met de deelnemers (en eventueel de werkconsulenten).

Het traject heeft zeker toegevoegde waarde

Kiki Dortland Adviseur De Beroepentuin

Binnen De Beroepentuin coördineerde Kiki Dortland de vakroute Horeca & Zorg: "Dat was heel intensief én heel leuk. Alleen hadden we gedacht dat we meer aan kennisoverdracht zouden doen. Uiteindelijk ging het vooral over activering en de taal leren. Maar we hebben toch wel heel veel kunnen meegeven. Bijvoorbeeld over hoe je je weg vindt in Nederland, hoe je hier overleeft, zeg maar. Zo daagden we mensen uit om naar een winkel te gaan om boodschappen te doen. Ik vind activering een eerste stap; betaald werk zie ik als de allerlaatste stap. Dus ja, we hebben zeker wel een hele grote stap kunnen zetten."

"Ik geloof in het traject, het heeft zeker toegevoegde waarde voor deze toch wel pittige doelgroep. Het is alleen wel dat er gewoon zeer veel verschillende losse partijen en mensen bij betrokken waren. Als die iets meer met elkaar in verbinding hadden gestaan had het misschien nog meer opgeleverd."

Helaas zat dat laatste door corona er echt niet in. Projectleider Corina Molenaar: "We waren al blij dat deelnemers überhaupt activiteiten mochten volgen, want digitaal contact onderhouden met deze kwetsbare doelgroep blijkt lastig."

Ik wil ze niet als kinderen behandelen

Serdar Cicek Werkleermeester Zorg

Officieel begint de les van Werkleermeester Zorg Serdar Cicek om negen uur. "In het begin kwam de ene helft op tijd, de andere helft druppelde later binnen. Maar straks als zij werken of vrijwilligerswerk doen, moeten ze toch écht op tijd komen. Het werk is schaars, de maatschappij is hard. Als je telkens te laat komt, raak je je werk kwijt, óók je vrijwilligerswerk. Dat leg ik uit. Daarom begin ik elke les stipt op tijd. Of soms iets eerder, als ze er al zijn. Dan stop ik ook iets eerder, als beloning. Ik zie dan in de loop van de tijd wel verbetering, maar je moet het wel blijven herhalen en ze er aan blijven herinneren."

Serdar geeft één keer per week les en dan maken ze soms net op die dag een andere afspraak. Hij doet voor hoe hij ze dan recht in de ogen kijkt: "We zijn hier allemaal volwassen mensen, hè? Ik wil je niet als een klein kind behandelen. Maak op een andere dag een afspraak en als het echt niet anders kan, zeg het mij ruim van tevoren. Niet een uur voordat je die afspraak hebt."

Of ze willen naar huis omdat ze hoofdpijn hebben. Dan zegt Serdar dat ze even een aspirine moeten nemen en een half uurtje op de bank moeten gaan zitten. "Inderdaad, net zoals ik bij m'n kinderen heb gedaan."

Mensen willen gezien worden

Salomon Oudshoorn Werkleermeester Rijnmond-Bouw

Werkleermeester Salomon Oudshoorn van Rijnmond-Bouw heeft 'de jongens' leren timmeren en 'iets meegegeven' over vakmanschap en ook 'een stukje structuur'. "De instructeur van vroeger was vakgericht. Maar ik ben eigenlijk een persoon die ook heel erg luistert naar de mens zelf. Ik probeer sociaal contact te krijgen en diegene op z'n gemak te stellen. Een band te creëren waarbij zo'n man of jongen wat meer vertrouwen in zichzelf gaat krijgen. Dat als er iets is, dat ze dat ook kunnen zeggen tegen mij. Dus niet van 'hier is een potlood, hier een tekening en veel plezier ermee', want zo werkt dat gewoon niet. En met pushen bereik je ook niets. Je moet wel openstaan voor net dat ietsje extra om een klik te krijgen. Maar dat geldt eigenlijk voor iedereen die hier binnenloopt. Het maakt niet zoveel uit waar je vandaan komt; mensen willen gezien worden."

"Het is ook goed dat ze niet meteen een volle werkweek moeten komen werken; die mensen hebben het namelijk heel erg druk. Dan moeten ze naar de ene, dan naar een andere organisatie voor een afspraak. Maar na een week of vier, vijf maken ze over het algemeen wel gewoon 32 uur per week."

Projectleider Corina Molenaar: "Via de coaches hoorde ik dat een volle werkweek een belemmering was voor veel deelnemers. Dus heb ik gezegd: zorg voor maatwerk. Bespreek met de deelnemer wat haalbaar is voor hem. Eerst drie dagen of eerst halve dagen werken bijvoorbeeld? Werk eerst aan vertrouwen. Mensen moeten ook draagkracht en conditie opbouwen. Van niets naar 32 uur per week, die stap bleek te groot."

Een granaat-scherf of kogel

Dave Pompe Werkleermeester De Beroepentuin

Werkleermeester Dave Pompe van De Beroepentuin noemt wat drempels op weg naar werk: “Onze taal niet spreken. Wat ze hebben meegemaakt. En lichamelijke klachten die tevoorschijn komen als ze bijvoorbeeld op een dak staan of als ze zwaar moeten tillen. Dat lukt dan niet omdat ze een granaatscherf in hun benen hebben gehad. Of een kogel in de schouder. Dan ga je met ze in gesprek om over te stappen naar een ander beroep.”

Zijn collega Nurretin Demiral hamert op de taal: “Dan zeg ik, ik ben in Turkije geboren en sinds m’n 19e hier, 36 jaar al. Ik weet dat het lastig is om hier te wennen en de taal te leren. Maar dan zeg ik: ‘Allemaal rustig en erg goed luisteren, goed je best doen en je huiswerk maken.’ En dat hebben ze gedaan. Ze waren allemaal blij dat ze van ons zo’n mooie opleiding hebben gehad. Het zijn goede jongens.”

Ik had liever Nederlands leren koken

Haimanot Kahsay Weldeslasie Deelnemer De Maatwerkplaats

Haimanot Kahsay Weldeslasie woont bijna vijf jaar in Nederland. Ze is 34 jaar oud en ze heeft vier kinderen. De oudste is zeventien, de jongste vijf maanden. Haimanot is getrouwd. Haar man is sinds kort in Nederland en nu aan het inburgeren. Ze wonen in Vlaardingen.

“Ik heb voor de vakroute Horeca gekozen, omdat ik in Eritrea kok was. In mijn stage heb ik geleerd over hygiëne en de deelnemers kookten elke week gerechten uit één van onze culturen. Ik had liever Nederlands leren koken en de Nederlandse benamingen van de kruiden geleerd. Dat gaat helpen om aan het werk te komen. Nederlands eten is heel anders dan wat ik gewend ben om te koken; in Eritrea eten we veel pittiger en vaak pannenkoeken. In de toekomst zou ik wel een eigen restaurant willen openen met de Eritrese keuken.”

Haimanot Kahsay Weldeslasie

Deelnemer De Maatwerkplaats

Mike Maduro

Werkleermeester Horeca

Er kwam best een groot sociaal aspect bij kijken

Mike Maduro Werkleermeester Horeca

“Ik ben werkleermeester Horeca en ik heb de deelnemers vegetarisch leren koken; voor sommige deelnemers was dat even schakelen. Verder hebben we het gehad over werkhouding, op tijd komen, hoe je met elkaar omgaat op de werkvloer. Kijk, in Nederland is het heel normaal om vragen te stellen als je iets niet weet, maar in bepaalde culturen stel je geen vragen, maar wacht je tot iets fout gaat.”

Mike Maduro vervolgt: “Taal was toch wel een beetje een dingetje. Soms kwamen ze met brieven die ze niet begrepen, of ik deed een belletje naar de school van de kinderen. Er kwam dus best een groot sociaal aspect bij kijken. De coaches helpen de mensen natuurlijk ook met dit soort dingen, maar zouden eigenlijk meer uren hiervoor moeten hebben. Statushouders hebben veel problemen – met financiën, de kinderen – en staan voor veel uitdagingen. Meer begeleiding zou deze mensen meer rust geven. Als er elders wat speelt, dan merk je dat op de werkvloer meteen.”

Onze dienstverlening zal verbeteren

Martijn Bulte Unitmanager Werkleerbedrijf Stroomopwaarts

“Mensen met multiproblematiek plaatsen we meestal niet als eerste op allerlei reïntegratietrajecten of in trajecten met baangarantie bij werkgevers. Vaak kijken wij in eerste instantie toch naar de wat meer kansrijke mensen. De Maatwerkplaats maakte het financieel mogelijk ons extra in te zetten voor een groot aantal statushouders met grote afstand tot de arbeidsmarkt”, aldus Martijn Bulte, unitmanager Werkleerbedrijf bij participatiebedrijf Stroomopwaarts.

“De aandacht die mensen in het project kregen, heeft voor veel van hen een flink verschil gemaakt. En het project heeft ook Stroomopwaarts veel geleerd en goede inzichten gebracht. Ik denk daarom dat het succes van De Maatwerkplaats meer is dan die dertig personen die zijn uitgestroomd naar werk of opleiding. De kennis en ervaring die we hebben opgedaan kunnen we gebruiken voor de Nieuwe wet inburgering. Dankzij de ervaringen met De Maatwerkplaats zal onze dienstverlening een stuk beter worden.”

Resultaten: een overzicht

De Maatwerkplaats richt zich expliciet op de Europese definitie van participatie en integratie (zie blz 5 links) . Bij uitstroom stelt de coach vast wat de deelnemer gedaan heeft, hoe hij zich ontwikkeld heeft en met welk eindresultaat. De coach gebruikt hierbij als hulpmiddel de onderstaande tabellen per individuele deelnemer.

Tabel: Deelnemer is vroegtijdig uitgestroomd
(= een activiteit niet volledig afgerond)

Hoogst behaalde resultaat	Toelichting
Voortijdig uitgestroomd	Kandidaat is zonder verdere ontwikkeling teruggeleid naar Stroomopwaarts. Wel een eindgesprek
Toegeleid naar externe hulp	Kandidaat kon door te veel belemmeringen niet deelnemen aan één van de activiteiten, maar heeft door begeleiding wel een ontwikkelstap gemaakt. Teruggeleid naar Stroomopwaarts
Toegenomen zelfredzaamheid	Dankzij begeleiding van een coach is de zelfredzaamheid van de kandidaat gegroeid, ondanks dat kandidaat het traject niet heeft afgemaakt. Teruggeleid naar Stroomopwaarts?
Participeert meer in de samenleving	Dankzij begeleiding van een coach doet de kandidaat meer mee in de samenleving, ondanks dat kandidaat het traject niet heeft afgemaakt. Teruggeleid naar Stroomopwaarts?
Op eigen kracht betaald werk gevonden	De deelnemer is voordat hij een activiteit heeft afgerond uitgestroomd, omdat hij zelf werk gevonden heeft.

Tabel: Eindresultaten groep vroegtijdige uitstromers

Hoogst behaalde resultaat	Geen resultaat	Wel resultaat
Door diverse omstandigheden niet gestart aan een activiteit	10	
Deels aan activiteit deelgenomen, resultaat niet zichtbaar	20	
Is toegeleid naar hulp vanwege complexe problematiektoegenomen		2
Zelfredzaamheid in de Nederlandse samenleving is toegenomen		4
Participeert meer in de Nederlandse samenleving (neemt deel aan welzijnsactiviteiten)		5
Is gestart met vrijwilligerswerk		1
Is gestart met een opleidings- of werktraject (met behoud van uitkering)		1
Is gestart met een MBO-opleiding (einde uitkering)		1
Op eigen kracht werk gevonden (na activering door De Maatwerkplaats)		1
Totaal	**30**	**15**

Conclusie
Van de 45 vroegtijdige uitstromers zien we bij 15 deelnemers wel resultaat door deelname aan De Maatwerkplaats.

Tabel: Deelnemer heeft tenminste één activiteit afgerond

Hoogst behaalde resultaat	Toelichting
Traject afgerond	Deelnemer heeft aan één of meerdere activiteiten meegedaan en is zonder verdere waarneembare vooruitgang teruggeleid naar Stroomopwaarts
Toegenomen zelfredzaamheid	Deelnemer heeft aan één of meerdere activiteiten meegedaan; er is een waarneembare verandering in zelfredzaamheid. Teruggeleid naar Stroomopwaarts
Participeert meer in de samenleving	Deelnemer heeft aan één of meerdere activiteiten meegedaan; actiever in het sociale leven cq grotere deelname aan maatschappelijke activiteiten verwacht (vanwege corona kunnen mensen niet altijd daadwerkelijk laten starten). Teruggeleid naar Stroomopwaarts
Start met vrijwilligerswerk	Deelnemer heeft aan één of meerdere activiteiten meegedaan en is aangemeld voor c.q. begonnen met vrijwilligerswerk. Teruggeleid naar Stroomopwaarts
Vervolgtraject via Stroomopwaarts	Deelnemer heeft aan één of meerdere activiteiten meegedaan en heeft zich zo ontwikkeld dat hij/zij kan doorstromen naar een opleiding/naar werkroute binnen Stroomopwaarts
Vervolgtraject extern	Deelnemer heeft aan één of meerdere activiteiten meegedaan en is daarna gestart met een stage/opleiding/ ontwikkeltraject buiten Stroomopwaarts. Heeft nog wel een uitkering
Gestart met MBO-opleiding	Deelnemer heeft aan één of meerdere activiteiten meegedaan en is vervolgens gestart met een MBO-opleiding. Uitkering is beëindigd
Toegeleid naar betaald werk door De Maatwerkplaats	Deelnemer heeft aan één of meerdere activiteiten meegedaan en is door begeleiding van De Maatwerkplaats uitgestroomd naar werk (loondienst of zelfstandig ondernemer). Uitkering is beëindigd
Op eigen kracht betaald werk gevonden	Deelnemer heeft aan één of meerdere activiteiten meegedaan en heeft daarna op eigen kracht een baan gevonden. Uitkering is beëindigd

Tabel: Eindresultaten groep deelnemers die één of twee activiteiten hebben afgerond

Hoogst behaalde resultaat	Na deelname aan De Maatwerkplaats
Met toegenomen taal- en/of vaardigheden niveau overgedragen aan de werkconsulent (enige meetbare of zichtbare resultaat)	24
Zelfredzaamheid in de Nederlandse maatschappij is toegenomen	24
Participeert meer in de Nederlandse maatschappij (neemt deel aan welzijnsactiviteiten)	34
Is gestart met vrijwilligerswerk	15
Door toegenomen taal/vaardigheden intern SOW kunnen starten met volgende stap	18
Door toegenomen taal/vaardigheden extern SOW kunnen starten met volgende stap	6
Is gestart met een MBO-opleiding (einde uitkering)	8
Is toegeleid naar betaald werk (einde uitkering)	16
Op eigen kracht betaald werk gevonden (einde uitkering)	3
Totaal	**148**

Conclusie
148 Deelnemers hebben één of twee activiteiten afgerond. Hun taal- en/of vaardighedenniveau is door deelname aan De Maatwerkplaats gestegen. Daar bovenop zijn nog andere resultaten behaald, dan wel zijn er zichtbare vervolgestappen gezet.

Naast deze resultaten is van acht overige statushouders de uitkering beëindigd (1 opleiding, 7 aan het werk gegaan) (zie ook 1.4).

We hebben samen de klus geklaard

Seyit Yeyden Directeur De Beroepentuin

“Ik denk dat we kunnen zeggen dat we een geslaagd project hebben gedraaid, onder enorm moeilijke omstandigheden. Een bijzonder project waar we allemaal heel veel van hebben geleerd hebben. Ik heb dat ook onderschat, de invloed van corona op dit soort projecten. Want die bleek enorm. Kijk naar de werkconsulenten van Stroomopwaarts en de beleidsambtenaren van gemeenten: die werken allemaal van vanachter de computer thuis.”

“Wij zijn er écht mee geconfronteerd toen stageplekken wegvielen, we minder mensen konden opleiden omdat iedereen op 1,5 meter moest kunnen werken en we extra kosten moesten maken voor het coronaproof maken van onze locaties. Maar we zijn wel gewoon doorgegaan, ondanks die extra kosten en minder inkomsten.”

“Dat het is gelukt, komt vooral door de inzet van de partners. Die hebben gewoon goed met elkaar samengewerkt om de klus te klaren. Ik ben blij dat De Beroepentuin daaraan ook een bijdrage heeft geleverd”, aldus directeur Seyit Yeyden.

Het draaien van een project met alle corona-beperkingen

Corina Molenaar Projectleider De Maatwerkplaats

“Het zal duidelijk zijn dat het project De Maatwerkplaats last heeft gehad van alle beperkende coronamaatregelen. Veel bijeenkomsten, stages en face-to-face-contact werden onmogelijk. Iedereen heeft geprobeerd er het beste van te maken. Dat was niet altijd makkelijk en vroeg veel van de flexibiliteit van alle betrokken organisaties, professionals en niet te vergeten, van de statushouders. Juist zij – veelal digibeet met een grote taalachterstand – hebben er alles aan gedaan om er het beste van te maken. En dat is in hoge mate gelukt,” aldus projectleider Corina Molenaar.

Corina Molenaar

Projectleider De Maatwerkplaats

Dit heeft het gekost

Naast de eerdergenoemde kosten (zie 1.6, 3.5 en 4.5) zijn er ook nog kosten gemaakt voor de projectvoorbereiding, projectleiding en -ondersteuning; er volgen nog kosten om het project af te ronden. Het totaal komt uit op circa € 886.000 aan kosten die aan de subsidievoorwaarden voldoen. Dit dekt echter lang niet alle kosten; alles wat niet uit de Europese subsidie bekostigd mag worden, investeren de partners zelf.

Zo heeft Stroomopwaarts bijvoorbeeld reiskosten van deelnemers vergoed en de inzet van haar reguliere werkconsulenten. De gemeenten hebben beleidsambtenaren en ondersteuning geleverd. Ook de aanbieders van de activiteiten moeten een deel van hun kosten zelf dragen als gevolg van de strikte subsidieregels. Punt van aandacht: de partijen waren zich hiervan aan het begin van het project onvoldoende bewust.

De eindconclusie: wat het project De Maatwerkplaats heeft geleerd

Oprechte en intensieve aandacht, écht contact maken en vertrouwen geven, zijn nodig om mensen met grote afstand tot arbeidsmarkt én de Nederlandse samenleving te stimuleren eerste stappen te zetten. Het kost tijd om je te ontwikkelen en nieuw gedrag aan te leren. Veel tijd.

Zoals de Cirkel van gedragsverandering (Movisie) inzichtelijk maakt, gaat aan daadwerkelijke verandering veel vooraf. Dit model is gebaseerd op het transtheoretische veranderingsmodel van Prochaska en Diclemente. Ook de techniek van Motiverende gespreksvoering van Mobility Mentoring ® kan gebruikt worden om deelnemers in beweging te brengen.

De Maatwerkplaats heeft oog voor de mens en diens behoefte:
- Om gezien en gehoord te worden
- Aan verbondenheid
- Aan zelfregie
- Aan autonomie.

De zes uitgangspunten voor succesvolle begeleiding van statushouders zijn:
1. Bouw een vertrouwensband op
2. Zorg voor intensieve begeleiding door een ervaringsdeskundige
3. Werk sensitief
4. Begeleid op maat
5. Bied maatwerk in ontwikkeling
6. Heb begrip, bied perspectief.

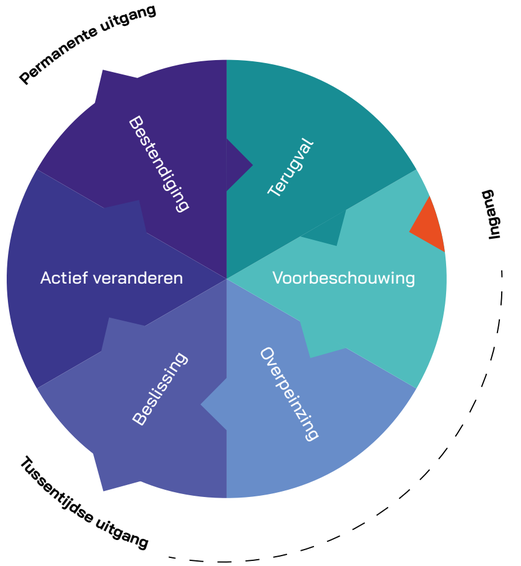

Vereenvoudigde weergave van de Cirkel van gedragsverandering

Ad 1 Vertrouwensband opbouwen: de statushouder echt zien
Het is van belang om statushouders goed te leren kennen en écht te zien: wie ben jij, wat kun jij, wat wil jij, wat heb je nodig? Door oprechte interesse, aandacht en feedback te geven, bouw je aan vertrouwen en dan durven ze vanuit henzelf steeds meer te delen. Zie dus belemmeringen die zij in het eerst contact nog niet delen, niet als het achterhouden van informatie. Alles heeft z'n tijd, vertrouwen komt te voet.

Ad 2 Intensieve begeleiding door een ervaringsdeskundige
Intensieve begeleiding en/of veel contactmomenten dragen bij aan dat vertrouwen. En als er vertrouwen is, gaan statushouders luisteren en inzien dat wat de coach/docent/werkleermeester zegt, in hun belang is. En dus niet omdat er iets 'moet' vanuit een wet of regels.
Dat deze aanpak werkt blijkt uit het voorbeeld van een statushouder die na een vakroute een baan aangeboden kreeg. Hij wilde eerst met zijn coach overleggen of dit écht een goede stap voor hem was, want: 'jou vertrouw ik.'

Ad 3 Sensitief werken
Bij de begeleiding is sensitief werken op verschillende niveaus nodig. Cultuursensitief (verbinding zoeken, met begrip voor normen en waarden uit hun thuiscultuur), stress-sensitief (aandacht voor belastbaarheid, werken aan gezondheid en traumaverwerking) en gendersensitief (vrouwen hebben tijd nodig om een nieuwe mindset te ontwikkelen).

Ad 4 Begeleiding op maat
Statushouders zijn geen doelgroep maar individuen die veel hebben meegemaakt. Hun verleden en hun ervaringen in Nederland bepalen hoe zij zich in een project als De Maatwerkplaats opstellen en gedragen. Grofweg zijn er vier typen te onderscheiden:
- Onmachtigen: kunnen zich niet ontwikkelen omdat (sociale of gezondheids-) problemen en/of trauma's hun lerend vermogen blokkeren. Begeleiding is gericht op het wegnemen van blokkades. Na het oplossen van deze blokkades vallen deze mensen onder één van de andere typeringen
- Willers: ontwikkelen zich vanuit een intrinsieke behoefte. De begeleiding is gericht op wegwijzen en het aanbieden van activiteiten en ontwikkeling
- Afwachters: zijn voorzichtig en angstig. Deze groep heeft het meest baat bij empowerment (rollenspellen) en het ontwikkelen van zelfregie. De begeleiding is gericht op gedragsverandering met inzet van een coach en/of docent die activeert, stimuleert en motiveert. Bij het niet nakomen van afspraken in gesprek gaan, regels uitleggen, voordeel van de twijfel geven
- Duikers: proberen onder elke afspraak en/of activiteit uit te komen. Begeleiding is gericht op verbinding zoeken, motiveren, zodat zij zich ontwikkelen tot 'afwachters' of 'willers'. Bij blijvend negatief gedrag en zolang er wettelijke plichten zijn die vervuld moeten worden, richt de begeleiding zich op het nakomen van afspraken, controle en handhaving.

Ad 5 Maatwerk in ontwikkeling
Het aanbod van ondersteuning, hulp, activiteiten en ontwikkelingsmogelijkheden (opleiding, stages, werk) moet divers zijn, zodat het niveau aansluit bij wat statushouders op ieder moment nodig hebben om een ontwikkelstap te maken. In Nederland is er heel veel aanbod; de beschikbaarheid verschilt per gemeente en is afhankelijk van een combinatie van regels, subsidierelaties, inkoopprocessen, beleid en het beschikbare budget. Het kan zijn dat een nieuwe vraag ander aanbod creëert.

Ad 6 Begrip hebben en perspectief bieden
Statushouders die aan hun leven in Nederland beginnen, staat een verwarrende eerste periode van drie jaar te wachten. Dan worden ze namelijk werkelijk overladen met organisaties, contactpersonen en activiteiten vanuit maatschappelijke begeleiding (vaak aangeboden door Vluchtelingenwerk), participatieverklaringstraject, inburgering en Participatiewet. Hun ervaringen met al die verplichtingen en informatie beïnvloeden hun gedrag.
Statushouders krijgen inzicht en perspectief door vooraf aan hen heel helder en begrijpelijk uit te leggen waarom ze iets moeten doen en hoe het hen verder helpt in Nederland. Wat weer bijdraagt aan hun motivatie.
Daarnaast is het verstandig om eventuele fouten en vergissingen niet meteen streng te bestraffen. De Nederlandse maatschappij is erg ingewikkeld, net als de taal; één keer uitleggen is vaak niet voldoende. Het is effectief hier begrip voor te hebben. Daarnaast is vertrouwen noodzakelijk (zie ad 1). Zo wordt voorkomen dat statushouders zich als 'afwachters' of 'duikers' gaan gedragen (zie ad 4).

Investeren in coaches

Corina Molenaar Projectleider De Maatwerkplaats

“Ik merkte dat de coaches allemaal vanuit hun eigen ervaring en overtuigingen met de deelnemers aan de slag gingen. Dan lukte het soms niet om tot bepaalde deelnemers door te dringen, ondanks de gedeelde taal en cultuur. Dat frustreerde hen”, vertelt Corina Molenaar, als projectleider vaak de coach van de coaches. “Dus heb ik twee deskundigheidssessies met hen gehad. Luister zonder oordeel (motiverende gespreksvoering), vul niet in, spiegel gedrag, wijs op hun eigen aandeel in hun leven (de cirkel van gedragsverandering. En de coaches leerden van elkaar: hoe pak je het aan, wat doe je dan, wat zeg je dan? Natuurlijk heeft elke coach een eigen communicatiestijl, maar de uitwisseling gaf hun meer bagage, meer zelfvertrouwen. Ik zag hen groeien in hoe ze hun werk deden. En daarmee ging de kwaliteit van de begeleiding omhoog, wat ook weer goed was voor de deelnemers. In het begin waren veel deelnemers negatief over De Maatwerkplaats. Maar later belden statushouders met hun werkconsulent om te vragen of ze ook mochten meedoen aan De Maatwerkplaats. Dat vind ik een enorm compliment voor alle projectbetrokkenen.”

Kritische succesvoorwaarden

- Voldoende tijd en capaciteit voor intensieve begeleiding door coaches
- Ontstaan van een vertrouwensband tussen coach, docent en statushouder
- Voldoende en divers aanbod van activiteiten voor doorlopende ontwikkelingslijn
- Heldere communicatie als verbinding tussen partijen
- Acceptatie dat de coach de spin in het web is

Randvoorwaarden

- Centraal fysiek punt voor statushouders en betrokken partijen waar alle informatie samenkomt
- Verwerkersovereenkomst (AVG: mogen uitwisselen van persoonsgegevens)
- Casusoverleg: bespreken van de situatie waarin de statushouder zich bevindt vanuit de verschillende ervaringen van de betrokken partijen

De coach als spil

De coach maakt De Maatwerkplaats tot een succes. Coaches:

- Zijn zelf ervaringsdeskundige, dus ex-vluchteling (of tweede generatie)
- Spreken de moedertaal van ‘hun’ statushouders
- Zijn bekend met de cultuur van ‘hun’ statushouders en kunnen cultuur-sensitief handelen
- Functioneren op HBO-niveau, kennen de sociale kaart van de gemeente en krijgen opleiding vooraf over of hebben kennis van de Participatiewet en de huidige Wet inburgering.

De coach is voor statushouders hét vaste en enige aanspreekpunt binnen het project. De coach is voor de statushouder de persoon die:

- Het beste met jou voorheeft en die je dus kunt vertrouwen
- Bij alle stappen binnen jouw traject aanwezig en zichtbaar is
- Met jou communiceert als geheugensteun, om je te motiveren, te stimuleren en te activeren (en die je soms streng toespreekt). Dit gebeurt in de vorm van gesprekken, brieven, bellen, app-berichten en mails
- Jou begeleidt om stappen vooruit te zetten op het gebied van zelfredzaamheid en gesprekspartner voor je is om belemmeringen mee te bespreken
- Jou helpt om belemmeringen weg te halen, of die jou verwijst naar hulp of organisaties die je kunnen helpen om problemen op te lossen.

Drie vormen van sensitief werken

Sensitief werken blijkt een voorwaarde voor succes.
De Maatwerkplaats onderscheidt:
1. Cultuursensitief werken
2. Gendersensitief werken
3. Stress-sensitief werken

Ad 1 Cultuursensitief werken

Iedere coach, docent en werkleermeester kan zich inleven in de positie en het perspectief van statushouders. Hierdoor voelen ze zich begrepen en gehoord; het opent de deur om statushouders aan te spreken op hun eigen rol in hun leven en er verantwoordelijkheid voor te nemen. Statushouders worden vanuit die herkenning geactiveerd, gestimuleerd en aangesproken om weer zelf doelen te stellen (empowerment). Met als doel dat ze vertrouwen krijgen in zichzelf, in hun nieuwe stad en in hun toekomst in Nederland. Voorwaarden en aspecten van cultuursensitief werken zijn:

- Kennis van de leefwereld en achtergronden
- Maatwerk voor ondersteuning en zorg
- Outreachend werken
- Samenwerken met ervaringsdeskundigen
- Diversiteit in personeel
- Langere intake- en begeleidingsduur, zodat er tijd is voor de opbouw van vertrouwen, uitleg en het terugvragen wat statushouders begrepen hebben van de verstrekte informatie of adviezen.

Ad 2 Gendersensitief werken

Bij De Maatwerkplaats betekent dit:

- Specifiek aandacht voor groeipad/toekomstperspectief van de vrouw; iedereen krijgt een eigen routeplan
- Aandacht voor het ontdekken en ontplooien van competenties
- Bewustwording van vrouwen (en hun mannen) van hun mogelijkheden buiten het gezin, door interventies gericht op het verstrekken van informatie en empowerment
- Het inzetten van rolmodellen met een vergelijkbare achtergrond
- Toerusten van coaches om gendersensitieve ondersteuning te kunnen bieden.

Ad 3 Stress-sensitief werken (Mobility Mentoring)

Stress zorgt bij mensen voor drie reacties: vluchten, bevriezen of vechten. Concreet:

- Onmachtigen (vanuit reactie ‘vluchten’) ontlopen hun trauma’s (taboe)
- Afwachters (vanuit reactie ‘bevriezen’) hebben vaak angst om een fout te maken, te falen
- Duikers (vanuit de reactie ‘vechten’) hebben weerstand tegen de overheid en/of verplichtingen.

De Maatwerkplaats probeert stress bij de deelnemers te reduceren door:

- Te ontzorgen: minder hoge eisen stellen, minder ‘moeten’ en hulp leren vragen
- Steun te organiseren: lotgenotencontact (Taal & Empowermentlessen), begeleiding door de coach
- Aandacht voor het lichaam (voeding, bewegen en sport, mediteren, goed slapen, ontspanning zoeken).

Ahmad en Raja Al Kotaini

Deelnemers De Maatwerkplaats

De Maatwerkplaats: leerzaam voor álle betrokkenen

De Maatwerkplaats is een intensieve, integrale aanpak voor statushouders met grote afstand tot de arbeidsmarkt. Niet alleen statushouders hebben baat bij De Maatwerkplaats; ook de betrokken professionals geven aan dat het project hen heeft verrijkt.

De Beroepentuin heeft al veel statushouders opgeleid en naar een baan begeleid. “Die zijn nu ijzervlechter of zonnepanelenmonteur“, vertelt directeur **Seyit Yeyden** niet zonder trots. “Ze zijn super gemotiveerd om hier een nieuw bestaan op te bouwen. En er zitten goede vaklui bij die in hun eigen land in de techniek of de bouw hebben gewerkt of gewoon gouden handen hebben. Wij wilden onze ervaringen met statushouders graag inzetten en delen in het project. De modules die we hebben ontwikkeld, brengen hen simpel en effectief de basisvaardigheden bij van een beroep in de techniek, de zorg en de horeca. In de praktijk van De Maatwerkplaats bleek dat we onze lessen moesten aanpassen. Soms gaat het over relatief eenvoudige dingen; een loodgieter moet in Nederland aan heel andere kwaliteitseisen voldoen als in bijvoorbeeld Syrië. Het gaat dan om vaktaal, om vaardigheden en om veilig werken. Maar ook over omgaan met collega’s, de mores op de werkvloer. Nederlanders zijn assertief, niet op hun mondje gevallen. En we zijn van de klok, natuurlijk. In De Maatwerkplaats hebben we geleerd dat deze statushouders heel meegaand zijn, tot het moment dat ze het ergens niet mee eens zijn. Dan doen ze het niet. Klaar. Het heeft wel even geduurd voordat we de vinger erachter hadden. Want hé, als het volgzame types waren, dan waren ze waarschijnlijk nooit gevlucht. Het zijn bijzondere mensen, met een sterke persoonlijkheid. En de kracht om alles achter te laten en in een onbekend land een nieuw bestaan te zoeken.”

Werkleermeester **Dave Pompe** vindt De Maatwerkplaats niet alleen voor de statushouders waardevol. “Ook mij heeft het verrijkt. Ik kom zeg maar van de onderkant van de markt en wij vonden van alles over van alles en nog wat. Op m’n negentiende ben ik afgekeurd in de bouwerij en ben ik weer naar school gegaan. Zo kwam ik terecht in het rolstoelvervoer en daar gingen m’n knoppen al een beetje om. Ik heb toen al m’n oude vrienden achter me gelaten. Nu ik bij de Beroepentuin zit hoor ik heel veel verhalen die me aan het denken zetten. Als mensen in het wilde weg iets over statushouders zeggen, zeg ik altijd: geef ze een kans en luister naar wat ze hebben meegemaakt. Probeer je in te leven en oordeel niet meteen. Dat heb ik echt geleerd in De Maatwerkplaats.”

Ahmad en Raja Al Kotaini wonen in Maassluis. Ze zijn veertig jaar bij elkaar en ongeveer vijf jaar in Nederland. In Syrië werkte Ahmed als universitair geschoold accountant voor de overheid en Raja was huisvrouw. In Nederland richten ze zich op het leren van de taal en het ontmoeten van anderen. “Bij De Maatwerkplaats hadden we een boek over hoe je hier contact maakt met mensen“, vertelt Raja. “In Syrië gaat dat wat makkelijker; daar loop je zo even binnen bij je buren. Maar hier moet je eerst een afspraak maken.” Ahmed vindt hun buren heel vriendelijk. “Ze zeggen altijd gedag op straat, maar daar blijft het bij. Ik zie eigenlijk pas wie mijn buren zijn als ze hun voordeur opendoen. Misschien moeten we ze een keer uitnodigen voor een kopje koffie.” Raja knikt instemmend: “Bij De Maatwerkplaats hebben we veel nieuwe mensen leren kennen, maar die zien we nu niet meer. Ik denk dat dat door onze leeftijd komt; wij waren de oudsten van de klas.”

“Wat ik ervan geleerd heb?“ Werkleermeester Zorg **Serdar Cicek** hoeft niet lang na te denken: “Dat we allemaal mensen zijn. En dat ik het hier heel goed heb.”

Martijn Bulte, unitmanager Werkleerbedrijf bij participatiebedrijf Stroomopwaarts ziet De Maatwerkplaats als een uitgelezen kans om te oefenen met de nieuwe Wet inburgering. “Om te leren wat het effect is als mensen Nederlands leren én zich tegelijkertijd oriënteren op de arbeidsmarkt. Om uit te vinden waaraan ze behoefte hebben. Hoe we hen het beste kunnen aanspreken. Hoe we hun vertrouwen kunnen winnen. Want veel vluchtelingen hebben in hun eigen land negatieve ervaringen met de overheid. Dan is het vrij logisch dat ze niet meteen enthousiast zijn als wij bij hen op de stoep staan. En bedenk ook dat als je ‘s nachts wakker ligt door een oorlogstrauma, dat je dan overdag ook geen prestatie kunt neerzetten. Het is belangrijk dat mensen goed in hun vel zitten. De les is dat we op verschillende leefgebieden ondersteuning moeten bieden; met alleen werk en taal komen we er niet.”

Werkleermeester **Salomon Oudshoorn** van Rijnmond-Bouw heeft de mensen van De Maatwerkplaats gemixt met hun andere leerlingen. En dat bleek heel goed te werken, vertelt hij. “Zeker als er jongens bij zitten die van origine Nederlands spreken, dan leren de statushouders onze taal spelenderwijs. Samenwerken is ook leuk en je leert van elkaar hoe bijvoorbeeld bepaald gereedschap werkt. Verder blijkt een beetje competitie stimulerend te werken. Twee of drie verschillende koppeltjes die dezelfde opdracht moeten uitvoeren, willen niet voor elkaar onderdoen. Ik richt me verder niet te veel op de problematiek waar de statushouders mee worstelen. Ik bedoel, als jij gevlucht bent, dan is dat vast geen hele fijne tijd geweest. Vanzelfsprekend hoor ik wel wat verhalen. Bijvoorbeeld dat iemand een negatief bericht heeft gehad, of dat het thuis niet zo lekker gaat. Natuurlijk luister je, maar ik probeer dan toch ze te laten focussen op het werk. Om zo de gedachten te verzetten. Ik snap ook wel, ze hebben vaak gezinnen en vaak hebben ze die een hele lange periode niet gezien. Ik moet er niet aan denken om mijn kinderen maandenlang niet te zien, dus ik begrijp heus wel wat van de gevoelens waar ze mee lopen. Maar ja, ik probeer er dan gewoon een leuke, mooie, gezellige dag van te maken, waarin ze ook nog wat leren.”

“Ik ben gewoon dankbaar dat ik hier in Nederland woon, niet in hun situatie zit”, zegt **Mike Maduro**, werkleermeester Horeca. “Hoe vaak hoor je mensen niet kort door de bocht dingen zeggen over statushouders. Dan denk ik, neem een keertje de moeite om op de markt met zo’n persoon praten. We zijn allemaal mensen en het kan ons ook overkomen. Kijk, dáár is het oorlog. Híer, bij ons, is het water de grootste vijand. Als het hier onderloopt moeten we toch richting Duitsland vluchten. Als de Duitsers dan eenzelfde houding aannemen als het gros van de Nederlanders, dan word je ook niet superblij. Natuurlijk zijn sommige statushouders niet meer te activeren, maar als jij tandarts bent en je moet nu ver beneden je niveau gaan werken, ik geef het je te doen. En die mensen, die doen dat dus allemaal wel.”

Het heeft me heel veel uren gekost

Miranda Hasselbaink Rijnmond-Bouw

“Een lijstje met duidelijk aangegeven wat je hoe en wanneer moet bijhouden, dat was wel handig geweest. Nu heeft het me echt heel veel tijd gekost; het hiervoor afgesproken tarief kan bij lange na niet uit”, vertelt Miranda Hasselbaink van Rijnmond-Bouw.

“Ik kon wel tussendoor vragen stellen, maar als je achteraf met nieuwe eisen te maken krijgt, moet je met terugwerkende kracht allemaal informatie uitzoeken. En sommige van de daarbij betrokken medewerkers waren intussen al uit dienst; niet echt handig.”

“Zo bleek dat ik geen factuur maar een declaratie moest maken; gelukkig hielp de projectadministrateur Kees-Jan Giljam mij hierbij. En wanneer ik dan denk ‘we zijn er bijna’, krijg ik weer een mailtje van Kees-Jan met aanvullende eisen … Daar ben ik dan weer een hele dag mee kwijt.”

Ad Geilvoet

Leidinggevende sociaal domein gemeente Schiedam en penvoerder van het project De Maatwerkplaats

Het draaien van een project met een AMIF-subsidie

De Maatwerkplaats was niet mogelijk zonder de Europese subsidie uit het Asiel, Migratie en Integratie Fonds (AMIF). De intensieve begeleiding, de lage caseload (in vergelijking met een werkconsulent), alle activiteiten: uit eigen middelen was dit voor Maassluis, Vlaardingen en Schiedam niet haalbaar geweest. Het is wel goed om te beseffen dat zo'n project ook enorm veel inspanningen kost, die met de inhoud van het project weinig te maken hebben. Het voldoen aan alle subsidievoorwaarden en het correct voeren van de projectadministratie met heel gedetailleerde eisen is een onderneming op zich.

"De eerste maanden ging het gesprek tussen de projectpartners grotendeels over: wat is nodig, hoe gaan we het doen. Daar kun je eigenlijk beter over nadenken vóórdat je de subsidie toegekend krijgt. Deze basis voor het project was gelegd door de kwartiermaker, maar daarna was aansluiting nodig bij de reguliere organisatie van de gemeenten. Dat was het moment waarop ik startte", vertelt Corina Molenaar, de projectleider van De Maatwerkplaats. "Toen bleek hoeveel er nog gebeuren moest om het project goed operationeel te krijgen. Denk aan juridische zaken, ICT, communicatie, financiën, AVG, archief, notulisten en secretariële ondersteuning. Het moest allemaal geregeld worden; het overviel de staven. Vooral ICT heeft enorm veel werk verzet om de projectadministratie digitaal veilig toegankelijk te kunnen maken voor alle projectpartners."

Ad Geilvoet, leidinggevende in het sociaal domein van de gemeente Schiedam en zogeheten penvoerder van het project De Maatwerkplaats: "Na diverse overleggen met Corina en mijn beleidsadviseur Cobi van der Beek over die aansluiting dacht ik 'Waren we hier maar nooit aan begonnen!'. Ik wist meteen weer hoe het was, zo'n Europese subsidie, en dat je er beter van kunt wegblijven. En als je toch eraan begint, koop dan een enorme kast voor alle ordners met bonnetjes. In het verleden hebben we om die reden aan diverse projecten niet meegedaan."
De projectleider valt hem bij: "En dit is ook nog eens een AMIF-traject, dat is nog strenger. Je krijgt een handleiding met daarin beschreven hoe je de projectadministratie moet bijhouden, maar dan vertellen ze je later tijdens een controle dat de handleiding een samenvatting is en dat je eigenlijk aan de beleidsregels moet voldoen; die zijn veel specifieker. Ik heb de presentatie van het ministerie aan de start van het project later nog eens goed doorgenomen; die bleek ook alleen op hoofdlijnen. Misschien was het duidelijker geweest als ik vanaf het begin betrokken was."

"Zo'n subsidie is een heel mooi middel en 750.000 euro is veel geld, maar kostendekkend is het niet. Gemeenten moeten zelf 25% van de kosten financieren. En je bent gewoon nóg eens zoveel kwijt aan het stapje extra dat je wilt doen, extra werk, extra inspanning", zegt Ad. "Daarnaast zijn er ook allerlei kosten niet subsidiabel, of je moet ze heel strikt kunnen onderbouwen. En welke eisen er precies worden gesteld, blijkt soms pas tijdens het project. Daarbij veranderen er onderweg soms ook nog eens regels. Dan moet je met terugwerkende kracht allerlei kosten anders gaan boeken en omdat er voor die categorie kosten andere regels gelden, moet je met een onderbouwing komen die je nooit hebt bij gehouden. Dat voelt niet okay", vindt Corina. "Daarover wil ik nog wel in gesprek met de subsidieverstrekker."

"Of je bent iets begonnen en je houdt je netjes aan de aanbestedingsregels en tijdens de pilot – want je bent een experiment – gebeurt er iets... Neem de coronacrisis. Daardoor kom je boven die aanbestedingsgrens uit en dat moet je dan achteraf repareren en verantwoorden. Dat kost veel tijd en energie die je daar eigenlijk niet aan kwijt wilt zijn. Je doet het voor de inhoud van het project, om iets te ontwikkelen, om doelstellingen te halen." Ad vult aan: gelukkig hebben de mensen die zich bezighouden met de uitvoering van het project heel goed gewerkt. Net als onze projectpartners. Helaas moesten we wel regelmatig allerlei administratieve sores met hen delen in de Stuurgroep."

Ad vindt dat er veel is geleerd waar de gemeenten straks bij de invoering van de Nieuwe wet inburgering profijt van hebben. "We waren echt aan het pionieren. Maar pionieren betekent dat je fouten maakt en daar word je in dit project meteen op afgerekend. Daarvoor zou de subsidieverstrekker meer begrip moeten hebben." Daarmee is Corina het volmondig eens: "Ik heb meerdere malen het ministerie laten weten dat we door corona onze streefwaarden niet halen. Eigenlijk vraag ik 'stel me een beetje gerust'. Maar dat gebeurde lange tijd niet. Daarom heb ik onze partners regelmatig gevraagd bepaalde beheersmaatregelen te nemen. Dat gaf een enorme druk binnen het project. Ik vroeg best veel van hen: flexibiliteit, meer inzet, weer veranderen, aanpassen. Dan is het maar goed dat praktisch alle partijen projectpartners waren. In een aanbesteding had je corona niet kunnen voorzien en was die mate van flexibiliteit en aanpassing niet mogelijk geweest, want dan was het 'buiten de aanbestede opdracht gevallen'. Nu was iedereen enorm gecommitteerd aan de inhoud van het project. We wilden er met ons allen een succes van maken." Ad concludeert: "Als we echt gaan doorberekenen, dan hebben de gemeenten met dit project heel veel geld bespaard voor de toekomst. En mensen op weg geholpen; daar doe je het voor."

STAATSCOURANT

Nr. 9132
31 maart
2015

Officiële uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden sinds 1814.

Regeling van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, de Minister van Veiligheid en Justitie en de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 26 maart 2015, nummer 625779, tot besteding van de gelden uit het Europese Fonds voor asiel, migratie en integratie en het Fonds voor interne veiligheid (instrument voor financiële steun voor politiële samenwerking, voorkoming en bestrijding van criminaliteit, en crisisbeheersing en instrument voor financiële steun voor de buitengrenzen en visa) (Subsidieregeling AMIF en ISF 2014–2020)

Erop blijven hameren

Kiki Dortland Adviseur De Beroepentuin

“Binnen De Beroepentuin coördineerde ik de verantwoording. Ik moest er dus voor zorgen dat iedereen goed registreert en de urgentie ervan blijft voelen. Dat ging niet vanzelf; ik moest erop blijven hameren opdat ze de templates volledig ingevuld en tijdig bij me aanleveren,” aldus Kiki Dortland. “Ook kreeg ik wel eens het gevoel dat we sommige dingen dubbel moesten aanleveren. En je urenverantwoording en je agenda, en de aanwezigheidslijst. Het één is makkelijk af te leiden uit het ander, maar nee, je moest echt alles kant en klaar ophoesten volgens het aangeleverde stramien.”

Snel schakelen en kijken wat wel kan

Marjon van der Meer
Accounthouder statushouders gemeente Vlaardingen

“Ondanks corona hebben we toch een heel mooi resultaat neergezet. Iedereen was heel flexibel. De projectleider voorop: ze schakelde snel en keek altijd wat wél kon”, vindt accountmanager statushouders gemeente Vlaardingen Marjon van der Meer.

Ook beleidsadviseur Kelly Gibcus is positief: “We hebben de streefwaarden iets naar beneden bijgesteld. We hebben veel online gewerkt. Op werkplekken zijn creatieve oplossingen gezocht. Ik weet zeker dat De Maatwerkplaats zonder corona nog succesvoller was geweest.”

Colofon

De Maatwerkplaats is een samenwerking tussen de gemeenten Maassluis, Vlaardingen en Schiedam, hun participatiebedrijf Stroomopwaarts, Stichting Novum NL, Nextworker/De Beroepentuin en Rijnmond-Bouw.
De Maatwerkplaats is mede mogelijk door subsidie van het Europese Fonds voor Asiel, Migratie en Integratie.

Het project De Maatwerkplaats liep van 15 augustus 2019 tot 1 januari 2022. De Maatwerkplaats staat voor een intensieve, inclusieve en flexibele (gezinsgerichte) aanpak. Door te doen en te ervaren ontwikkelen de betrokkenen samen een methodiek. Elke gemeente kan deze methodiek overnemen.

Meer informatie over dit project is te vinden op **www.demaatwerkplaats.nl**. Hier staan ook diverse formats om gratis te downloaden.

Overlijden Kelly Gibcus
Op 1 december 2021 bereikte ons het droevige bericht van het overlijden van Kelly Gibcus. Kelly was vanaf 2020 vanuit de gemeente Maassluis nauw betrokken bij De Maatwerkplaats. Wij koesteren onze herinneringen aan deze kundige en sociale collega die met veel betrokkenheid en toewijding meewerkte aan De Maatwerkplaats.

Summary – Zusammenfassung – Résumé – Sintesi
EN A summary of the method will be published in English on the website www.demaatwerkplaats.nl.
DE Eine Zusammenfassung der Methode wird in englischer Sprache auf der Website veröffentlicht.
FR Un résumé de la méthode sera publié en anglais sur le site Internet.
ES Una sintesi del metodo sarà pubblicata in inglese sul sito web.

Deze uitgave is tot stand gekomen met medewerking van:
Deelnemers aan De Maatwerkplaats: Ahmad Al Kotaini, Haimanot Kahsay Weldeslasie, Hamza Khalalyi, Maryam Al Dakhil, Raja Al Kotaini, Zahir Sawan
Gemeente Maassluis: Kelly Gibcus, Sjoerd Kuiper
Gemeente Vlaardingen: Jacky Silos, Marjon van der Meer
Gemeente Schiedam: Ad Geilvoet, Cobi van der Beek, Duncan Ruseler, Kees-Jan Giljam
Stroomopwaarts: Deborah de Lange, Martijn Bulte, Mimount Soussan
Stichting Novum: Talhat Raja
Nextworker/De Beroepentuin: Dave Pompe, Kiki Dortland, Mike Maduro, Nurretin Demiral, Serdar Cicek, Seyit Yeyden
Rijnmond-Bouw: Frank Knotter, Miranda Hasselbaink, Salomon Oudshoorn
De Maatwerkplaats: Corina Molenaar, Hennok Azbha, Khaldon Alsabbagh, Rawaa Ieshi

Concept	Corina Molenaar, Ziel & Zaligheid, Friends for Brands
Teksten	Corina Molenaar, Ziel & Zaligheid
Vormgeving	Friends for Brands
Fotografie	Rogier Bos Fotografie
Drukwerk	Platform P
Oplage	500

Migratie in beweging
Europese Unie
het fonds voor asiel, migratie en integratie

de maat
werk plaats